

Бабин Яр: Критичні питання та коментарі

Переклад з німецької: Віталій Крюков, Київ, 2003

Передмова перекладача

Дана стаття була опублікована у збірнику Ернста Гаусса "Основи новітньої історії", виданої в 1994 році видавництвом Граберт-Ферлаг у м. Тюбінген, Німеччина. Вільний продаж цієї книги в Німеччині досі заборонено. Перекладач висловлює щиру подяку швейцарському автору Юргену Графу¹ і бельгійському книготорговцю Зигмунду Фербеке, який надіслав мені цю чудову книгу. Незважаючи на деяку тенденційність статті, вона буде цікава всім любителям сучасної історії, тим більше що про ревізійні погляди на цю проблему мало що відомо. Переклад статті дещо скорочено.

Мені, з іншого боку, довелося доповнити статтю кількома примітками, що стосуються тих аспектів історії Бабиного Яру, які не могли бути відомі німецькому автору більше 9 років тому. Вони позначаються цифрами в дужках і наведені в кінці статті. Хотілося б, щоб ця стаття підхльоснула дійсно незалежне і вільне вивчення цієї трагедії, яке багато в чому змогло б допомогти поліпшенню взаєморозуміння між нами, східними слов'янами, з нашими німецькими сусідами.

«Мужність означає вжиття заходів заради істини і проголошення її!»

Жан Жорес

1. Преамбула

Тема "Бабин Яр" бентежить з багатьох причин. Тому для загального огляду коротко окреслимо основні проблеми:

1. Масові вбивства в Бабиному Яру відбулися майже за чотири місяці до конференції в Ванзее, де нібито вперше були заплановані вбивства.
2. Існують широкі розбіжності між різних джерелами щодо зазначених дат цього вбивства.
3. Залежно від джерела, кількість жертв відрізняється на два порядки.
4. Припускається велика кількість різних методів і знарядь вбивства.
5. Також відсутня єдина думка щодо місця уявних вбивств.
6. Свідки або повідомлення надають вкрай суперечливі відомості щодо інших обставин того що сталося.
7. Число стверджуваних жертв значно перевищує число жидів, що залишилися в Києві після радянської евакуації.
8. Досі не проведена судово-медична експертиза місця і знаряддя вбивства. Не здійснено жодної спроби встановити і забезпечити хоч якісь докази.
9. Також видається дивним, що совети використовували як звалище для спалювання міського сміття місце, де заклятий ворог нібито вбив безліч безневинних людей під час «Великої Вітчизняної війни».
10. І, нарешті, твердження про масові вбивства спростовані аерофотозйомками воєнних часів.

Для дослідження вищезазначених проблем ми будемо використовувати стандартні наукові методології. Після вступної інформації, яка полегшить спільне розуміння теми, окремими розділами будуть представлені перші повідомлення, свідчення очевидців, інші джерела; також обговорюватимуться конкретні питання, що виникають з контексту. Окремий розділ присвячений основним питанням [1].

2. Вступ

Із взяттям німцями 19 вересня 1941 р. Києва безлади в місті не припинилися. Після вступу німецьких військ, в Києві «потужні вибухи відбувалися один за іншим». [2] 24 вересня був висаджений в повітря готель "Континенталь" разом із штабом польової комендатури 6-ї армії. 25 вересня місце охопили пожежі, повністю запалав Хрещатик. Заздалегідь встановленими мінами були знищені майже всі громадські будівлі після розташування там німецьких військ, котрі внаслідок вибухів зазнали значних втрат². Наприкінці вересня були знайдені радянські мапи з місцями установки радіокерованих мін, де були позначені щось із 50 підготовлених для підірвання об'єктів. Також виявлено величезну кількість мін, вибухових речовин і "коктейлів Молотова".

Значну частину центру міста було спалено і біля 50000 осіб стали безхатченками. Сотні німецьких солдат загинули при гасінні пожеж. В місті перебувало чимало надісланих советами організованих диверсантів і партизанів - Київ залишався полем бою.

Згідно з представленим Міжнародному військовому трибуналу (МВТ) документом, що має досить підозріле походження, в Києві начебто заарештували **всіх жидів** і 33 771 з них знищили 29 і 30 вересня - помстившись таким чином за "підпал" [3].

До евакуації в Києві жило близько 175 000 [4] або навіть всього 160 тисяч [5] жидів. Проте, Звіт айнзатцгрупи про події № 106 від 7 жовтня 1941 року, стверджує:

"Вважається, що число жидів становить 300000 [...]" [6]

28 вересня 1941 нібито за допомогою плакатів жидам наказали [7] взяти своє майно і зібратися наступного дня 29 вересня на певному розі вулиць. Звідти вони начебто повинні були йти до Бабиного Яру, що на північно-західній околиці Києва.

"Бабин Яр" перекладається приблизно як «яруга старих жінок». Втім, це не яруга, а, скоріше, розгалужена система яруг від ерозії ґрунту - від 10 до 900 м в поперечнику і від нуля до приблизно 30 метрів глибини.

Західна ділянка цього комплексу яруг сягала максимальної ширини 25 м і глибини - 10 м. Східною частиною, що довжиною біля 400 м і шириною не більше 10 м, яр зі сходу на 60 м наближався до жидівського цвинтаря, який мав розмір приблизно 400 x 300 м. Найширша яруга знаходилася приблизно в 400 м далі на захід.

З півдня від жидівського цвинтаря знаходиться вулиця Мельникова, а на південному сході розташований великий військовий табір, який вже відображається на фотографії з повітря, датованої 17 травня 1939 року. [8] Не лише яруга біля жидівського кладовища, але й вся місцевість з широкими яругами називалася Бабин Яр. Стверджують, що 29 і 30 вересня 1941 року незліченне число жертв - більшість з яких жиди - були вбиті там. Втім, щодо цього інциденту ніхто не потурбувався про підтвердження різних звинувачень і показань свідків за допомогою детальної судово-медичної експертизи. Тому потрібен об'єктивний аналіз.

3. Перші повідомлення

1. 21 жовтня 1941 лондонське бюро Жидівського Телеграфного Агентства (ЖТА) повідомило, що пронімецька українська газета "Краківські Вісті", що видавалася в Кракові, написала:

"[...], одразу після окупації міста [Києва], всі жиди, включаючи чоловіків, жінок і дітей різного віку, були вигнані зі своїх будинків і зігнані за встановлені на околиці Києва дротяні огороження. Звідти їх пішки погнали в невідомому напрямку." [9]

- В Києві на початку війни проживало від 160000 до 170000 жидів, хоча відповідно до Звіту СД про події № 106 навіть більше 300 тисяч жидів. Упорядкований збір та переміщення такої величезної кількості людей помітили б незліченні свідки, кожен з яких засвідчив би про "переселення народів" з усіма пожитками. Чому такі свідки відсутні?
- У доповіді не зазначені ні дата, ні місце. Там стверджується, що жидів з-за огорожі з колючого дроту повели пішки в невідомому напрямі, але не йдеться, що вони були вбиті "на околиці Києва".
- В березні 1996 серйозна українська газета повідомила, що українські та американські історики встановили, що жиди були депортовані з прилеглої військової залізничної станції від Бабиного Яру до Мінська. Під час перебування жидів за огорожею з колючого дроту, німці нібито вилучили в них узвичаєний воєнний трофей - цінності [10].

2. 13 листопада польський підпільник на псевдо Краков'як надіслав зі Львова (Лемберг), іншу радіограму №346KK [11], яка було 17 листопада ретрансльована через «819 Селім» - секретного

польського агента та радіоприймач в Стамбулі, і прийнята та розшифрована в Лондоні, де тоді перебував польський уряд в екзилі: [12]

"Німці і українці вбивають тисячі жидів: у Києві розстріляли 35000, близько 3000 маленьких дітей українці вбили кийками [...]"

- Розповідь про вбивства кийками не оприлюднювалася польським урядом у вигнанні.
- Як можна розстріляти жидів у Києві, якщо відповідно попередньому повідомленню їх відвели в невідомому напрямку?
- Чому, не зважаючи на важливість повідомлення, в ньому також не зазначені місце або дата?

3. Затим 16 листопада 1941 ЖТА запропонувало наступне загадкове повідомлення: [13]

"Десь у Європі [...] від бездоганного джерела, 52000 чоловіків, жінок і дітей [...] були безжально і планомірно вбиті [...] відповідно до холоднокровної нацистської політики знищення [...]"

- Ця жахлива екстрена новина, що здатна спричинити міжнародний протест, була затиснутою серед досить тривіальних повідомлень.
- Чому, знову ж таки, місце і дата, а також інша уточнююча інформація не вказані?
- Чи Жидівське Телеграфне Агентство було обізнане щодо "холоднокровної нацистської політики знищення" ще раніше самого "нацистського" уряду, який безпосередньо відповідав за остаточне рішення і був поверхово проінформований з цього питання лише 20 січня 1942 на "Ванзейській конференції"?

4. Станом на 31 грудня 1941 року ЖТА звіщає: [14]

"[...] Останнє повідомлення з Києва, яке сьогодні отримане секретними каналами, дає жахливу картину того, що сталося з жидами в тому окупованому нацистами місті. Повідомлення викриває, що на додаток до знищення практично всього жидівського чоловічого населення Києва за звинуваченням у тому, що жиди, які залишилися в місті були "радянськими шпигунами і партизанами", нацистське військово командування наказало ув'язнити тисячі жидів на замінованій ділянці кладовища. Жертви, більшість з яких жінки, були підірвані вибухами мін. Ті, хто вижив, були добиті німецькими солдатами з кулеметів. (Попередні повідомлення оцінювали, що 52000 жидів вбили в Києві як тільки нацисти захопили місто)."

І наступний пункт:

"[...] Нацистські збройні сили [...] в середині грудня видали наказ, що вимагає на певну дату всім жидам, що залишилися у Києві, зареєструватися в комендатурі. Оскільки було відомо, що наказ означав нову різанину жидів, багато жидівських матерів вбили своїх дітей і покінчили із собою, в той час як літні жиди стрибали з відкритих вікон назустріч смерті [...]"

- Чи дійсно збройні сили чинили такі звірства?
- Чоловіки були розстріляні. Де? Коли? Жінки були підірвані на цвинтарі вибухами мін. Що трапилося з дітьми?

Там знадобилося би багато десятків тисяч протипіхотних мін, замість їх більш важливого використання у війні. Мінування території займає багато часу і зусиль. Яким чином після вибухів вилучили трупи із замінованої території?

- Яким чином звістка про жидів, що залишилися в Києві, узгоджується з попередніми повідомленнями?
- Наскільки ймовірними є дітовбивства і масові самогубства? Чи існують якісь свідки?

5. 6 січня 1942 В'ячеслав Молотов, комісар радянського наркомату закордонних справ, оголосив урядом союзних з СРСР держав: [15]

"Велику кількість жидів, включаючи жінок і дітей різного віку, зібрали на жидівському кладовищі Києва. Перед розстрілом їх всіх роздягнули догола і били. Першу відібрану для розстрілу групу примусили лягти долілиць на дно яру і розстріляли з автоматів, потім розстріляних німці злегка присипали землею, на їх місце другим ярусом вкладали наступну партію страчуваних і знову розстрілювали з автоматичних гвинтівок".

- Для роздягання і побиття десятків тисяч людей знадобиться багато помічників і часу. А скільки часу буде потрібно, аби змусити таку кількість людей, що становить все населення середнього міста, лягти групами на дні рову? Скільки людей потрібно, для насипання шару землі над кожним шаром трупів?
- Для розстрілу з автоматів на одну людину потрібно витратити принаймні вдвічі більше куль. 100000 куль важать близько 1300 кг. Оскільки кулі із свинцевою серцевиною зберігаються практично вічно, знайти їх буде не важко. Чому такі пошуки не проводилися? Чому жоден із мешканців Києва не згадає залпів стрілянини?
- Для поховання 50000 трупів потрібно викопати більше 30000 кубометрів ґрунту. Коли і хто там копав? Навіть за п'ятиметрової глибини масового поховання, могила зайняла б близько 6000 кв метрів площі. Який час необхідний для організації і проведення розкопувальних робіт?
- Автоматичних гвинтівок?³
- Чому найдетальніші фотографії з повітря не містять навіть найменших слідів будь-яких зрушень землі? [16]
- Передбачуване місце, вказане Молотовим, суперечить іншим показанням.

6. 3 повідомлення ЖТА від 15 березня 1942 р.: [17]

"Гестапо стратило в Україні 240 тисяч жидів"

"На одній великій ділянці землі під Києвом німці поховали жидівські жертви ще живими [...] земля рухається хвилями".

Патек також коментує цю подію: [18]

"Бертран С. Якобсен, головний представник Американського жидівського об'єднаного розподільного комітету "Джойнт", [...] цитував одного угорського солдата, який бачив поруч з українською столицею Києвом як [на] одній великій ділянці земля рухалася хвилями. За його словами німці щойно здійснили масові розстріли жидів і поховали свої жертви ще живими"

- Місце?
- Дата?
- Знаряддя вбивства?
- Як земля може рухатися хвилями?
- Чи допускали глядачів - угорських вояків, наприклад?

7. 20 липня 1942 підпільна прес-служба Варшавського гетто (*Podziemna Obsługa Prasy Pozagettowej*), заявила: [19]

"Жодного жида не залишилося в Києві, оскільки німці втопили в річці Дніпро все жидівське населення Києва".

- Хіба не знайшлося серед десятків тисяч таких, хто вміє плавати? Такий метод вбивства поставив би під загрозу водопостачання власних військ і спричинив би значну небезпеку епідемії - жах для будь-якого командувача військами.
- Трупи дрейфували би вниз за течією і їх би помітили незліченні свідки. Чому немає свідків?

8. 28 жовтня 1942 ЖТА повідомило: [20]

"[...] Вбивство жидівських жертв німцями на місці колишнього цегельного заводу Зайцева в Києві, потім трупи вивозили возами і скидали їх річку Дніпро".⁴

- Ще одна версія вбивства і місця вбивства!
- Яким чином відбулося вбивство? Чому немає свідків?

9. У тому ж випуску з'являється ще один варіант вбивства: [20]

"[...] 32 жидівські сироти пошукували в лісі, а потім нацисти умисно наїхали на цих дітей танками, розчавили їх усіх, і змусили супроводжувачих 118 нежидівських сиріт поховати їх".

- Невже в німецьких військовиків не знайшлося нічого більш невідкладного, ніж проводити знищувальні танкові маневри в лісі? Німецькі танки того часу були не надто потужними і досить повільними, не пристосованими для таких задач і маневрування в лісах.

Їх гусениці були лише близько 30 см завширшки, а дорожній просвіт (кліренс) був великий - майже півметра. Близький огляд з танків був вкрай обмеженим.⁵

- Де поділися свідки з числа 118 нежидівських дітей-сиріт?
- Наскільки правдоподібним є те, що вбивці дозволили 118 свідкам (дітям!) спостерігати за стратою?

10. У. Х. Лоуренс звітував з Києва: [21]

"Кажуть, що 50000 київських жидів вбиті".

Замість описання місця, дати, знаряддя вбивства та інших доказів, «Нью-Йорк таймс» сповістила:

"Решта доказів мізерні".

11. Увечері 28 лютого 1944 Московське радіо повідомило про німецькі звірства в Києві. Вони знайшли інший спосіб вбивства: [22]

"Більше 195 тисяч радянських громадян були замучені до смерті, розстріляні або отруєні у фургонях-душогубках німцями під час окупації Києва".

- Дата? Місце? Число жертв зросло майже до 200 000, що полегшує забезпечення доказів. Чому цього не зробили?
- «Душогубки» («газенвагени») є надто сумнівним методом вбивства і відсутні в пізніших джерелах⁶. [4], [5]

4. Свідчення очевидців

1. У листопаді 1943 року професор Альошин розповів репортеру "Нью-Йорк таймс" У.Х.Лоуренсу: [21], [23]

"[...] Німецькі війська [...] наказали йти в яр, де їм звеліли віддати цінні речі. Частково їх роздягнули. [...] Потім їх розмістили на платформі, розстріляли з кулемета і скинули в яругу."

- Отже, тут вбивав Вермахт. Як це узгоджується з іншими повідомленнями, наприклад із "Звітом про події"? [24]
- Як витягали з яруги нагору одяг і цінності?
- Масове вбивство на платформі? Навіщо? А якщо так, це було можливе для невеликих груп, а не для всіх разом. Хто і коли побудував платформу?
- У вузькій звивистій ярузі черги людей для знищення не можуть бути дуже довгими. Попросту неможливо повертати кулемет(и) на будь-який великий кут, не наражаючи на небезпеку власних людей і не втрачаючи при цьому точність і можливість проникнення в косі кути, тим самим сприяючи порятунку деяких жертв.
- Трупи кожної знищеної групи потрібно видаляти, інакше утвориться величезна купа. Якщо допустити десять хвилин для роздягання, стрілянину і видалення тіл кожної групи не більшої за 100 осіб, то вбивство забрало б не менше 83 годин.
- Як можна вести жертв в яругу, а потім кинути їх у ту ж саму яругу після розстрілу?
- В кінці вересня сутінки в Києві настають відносно рано. 29 вересня йшов сильний дощ, всі дороги порозкисали. 30-го занадився дощ із снігом і дороги стали грузькими. [25] Оскільки неможливо знищити будь-яку групу у темряві, страчувати було можливо лише в світлий час доби, тобто, це тривало би довше тижня. Яскраві прожектори є невдалим варіантом у воєнний час, особливо поблизу фронту і поруч із партизанами. А Він [26] марить прекрасними вересневими днями!

2. Вілкіс, жид, що народився в Одесі, повідомляє: [13], [27]

"[...] Із сусіднього жидівського кладовища взяли мармурові надгробки і принесли до Бабиного Яру, де з них склали грубі печі [...] але (трупи) горіли погано бо не вистачало тяги."

- Вілкіс також стверджує, що німці відряджали в'язнів на кладовище за залізними поручнями з могил, щоб зробити з них колосники. Під час кремації німці також привозили померлих від ядухи жертв з "душогубок", яких, за його словами, також спалювали.

- Для переміщення мармурових надгробків необхідні люди і транспорт. Чому ніхто ніколи не шукав ці могильні плити як доказ?
- Скільки потрібно побудувати таких печей для спалення в такий недоладний спосіб превеликої кількості трупів? Чи можуть такі груби взагалі працювати?
- Звідки взялася величезної кількості палива? На основі досвіду з Індії - єдиної країни, де трупи спалюють у такий саме спосіб - можна відзначити:

Для досягнення мінімально достатньої, але все ж таки лише часткової кремації 200000 тіл, потрібно не менше 23 мільйонів кілограм дров - штабель півтори метри висотою, один метр шириною і довжиною 55 кілометрів. Хто і де напіляв ці дрова? Яким чином цю гігантську кількість палива транспортували? Хто тягав незліченні трупи до місця спалення? Хто видаляв залишки? Де свідки з числа цілої армії робітників? Твердження, що колосники для кремації були зроблені з поручнів від могил, заслуговують ще меншої довіри, адже такі грати майже відразу зруйнувалися би через жар.

3. Неназваний зять такого собі Хаїма Шапіро, котрого також взяли в Бабин Яр підраховує: [13]

"Біля цвинтаря жидів змусили роздягнутися. Вбили п'ятдесят шість тисяч (56000) жидів. Тих, хто не помер моментально, поховали живцем. [...]"

[...] На десятий день [після розстрілу] нас погнали в Лук'янівську яругу [Бабин Яр]. Ми стояли уражені панікою. З-під свіжонасипаної землі розливалися потоки крові, крові 56 000 убитих жидів. Вона кликала нас з-під землі. Того ранку я посивів".

- Звідки зять Хаїма Шапіро отримав цю інформацію? Як його зрештою звати? Чому він не опинився серед жертв? Врешті-решт, нібито не всіх вбили? Яка це була дата? Де відбувалася страта? Чому місце роздягання жертв не там, де стверджують інші свідки?
- Що сказав би патологоанатом про річки крові, які нібито текли з трупів, вбитих десятима днями раніше?
- Фрагмент про кров, що кликала з землі, позичений з Біблії, в Книзі Буття 4:10:
"Ось голос крові брата твого кличе до мене з землі".⁷
- Чи може раптово сивіти волосся?
- Жидів силоміць вели до до місця масового вбивства щоб зробити їх свідками?

4. У книзі Є.Р.Віна, Л. Левітас [28] розповідає про таку собі Ріву Когут, яка пізніше стала відомою як Раїса Генріхівна Дашкевич:

"Рано вранці 29 вересня київські жиди йшли безперервним потоком в напрямку Сирця на залізничну станцію[...] Спочатку забирали документи і [...] кидали на купу, в наступному пункті забирали багаж, [...] вже на території жидівського кладовища людей кийками примушували роздягнутися і потім гнали в яругу. Це була яруга Бабиного Яру. Далі людей заганяли [...] схилом яруги донизу [...] де вже були підготовлені вузькі, схожі на тераси місця [...] З протилежного боку лунав гуркіт кулеметів. Там [...] розстріляли сотні жидів . [...] Все відбулося так швидко, [...] удари [...] укуси собак [...] люди божеволіли, багато хто посивів від жаху [...] сильний холод і біль в голові змусили мене рухатися, я почала підніматися вгору. [...]"

- Численне посивіння волосся?
- На залізничну станцію?
- Побиття на цвинтарі?
- Були підготовлені вузькі тераси? Ким? Коли - за той короткий час після взяття Києва?
- Застрелені з кулеметів в ярузі?
- Укусів собак? Тобто йдеться про сотні жертв, а не десятки і навіть не сотні тисяч?

5. Дмитро Орлов, один з сумнівних свідків на якого посилається "Чорна книга" з «Бібліотеки Голокосту» 1980 р., [29] показав:

"Просто неба була влаштована ціла канцелярія зі столами. Натовп очікував за бар'єрами, що німці збудували в кінці вулиці, і не бачив столів. Від тридцяти до сорока людей одночасно відокремлювали від натовпу і доставляли під озброєною охороною для «реєстрації». Документи і цінні речі конфісковували. Документи негайно кидали на землю і свідки підтвердили, що площа була вкрита товстим шаром викинутих паперів,

розірваних паспортів та профспілкових квитків. Потім німці змусили всіх роздягтися догола: дівчат, жінок, дітей, старих [...] Їх одяг зібрали і акуратно склали. Каблучки зривали з пальців оголених чоловіків і жінок і цих приречених примусили стати на край глибокої яруги, де розстрільна команда розстріляла їх впритул. Тіла падали з обриву, а маленьких дітей кидали живими.

Багато хто божеволів коли досягав місця страти".

- Орлов нібито побачив все це за лічені хвилини з боку кабельного заводу [30].
- Дата? Де знаходилась канцелярія? Скільки персоналу і часу було потрібно для запланованих заходів? Радянські громадяни не носили паспортів! Чи є підтвердження свідків??
- Навіть якщо люди за бар'єрами не бачили столів - вони б не змогли не почути стрілянини. Чому ніхто не намагався втекти, особливо після настання темряви? Адже нерівна, щільна місцевість ідеально підходить для укриття.
- Важливим є загальне зауваження. Більше половини з передбачуваного маршруту до місця страти простягалася через густо заселений і забудований район міста. Чому головорізи Сталіна не знайшли гідних свідків навіть в цьому районі? Чому також не існує жодних свідків або повідомлень з боку Вермахту? Вояки-відпускники, наприклад, навряд чи залишили такі жахливі спогади при собі.
- Ми дізнаємося, що озброєна охорона за один раз відокремлювала і відводила групу від тридцяти до сорока осіб. Скільки часу забирала така дія?
- Діти та дівчатка? Згідно жидівським та советським джерелам, майже всіх, за винятком літніх, евакуювали раніше (наприклад, див. джерела, що вказує Саннінг [31]).
- Ретельне збирання і складання одягу такої великої кількості людей забирає дуже багато часу.
- В цій історії жертви стоять на краю глибокої яруги, іншими словами, не в ярузі. Чому люди, що пережили таку жахливу ситуацію, лише за декілька років забули де саме стояли жертви?
- Кулі, що не потрапили в ціль, летіли далі! Які заходи були прийняті для забезпечення німецьких підрозділів від випадкового потрапляння під кулі? Один з військових таборів, наприклад, знаходився лише в 350 метрах від місця страти.
- Збільшення купи трупів незабаром створює проблему. Вбитих потрібно пересувати. Уявіть, якщо можливо, скільки часу витратять дві особи щоб витягти один труп із закривавленої купи (на якій дуже незручно стояти), перемістити його в середньому на багато десятків метрів, покласти його (на іншу купу?), а потім повернутися до купи трупів. Місце потрібно розчистити для нових страт, а потім заповнити людьми. До цього варто додати копання землі і засипання масових поховань цією ж землею. Чому тому також немає свідків? Чому аерофотознімки не показують жодних ознак таких дій?
- Маленьких дітей жбурнули живими. Чи їх відбирали спочатку? Або ж кати стріляли повз них? Стрілянину переривали для цієї жахливої діяльності?
- Де знаходився кабельний завод, з якого Орлов спромігся роздивитися все це за лічені хвилини?

6. За словами Орлова, [13] інші свідки розповідали, що німці "розбивали малюків об камені"⁸.

Усякий, хто уважно читає Біблію побачить, що голокостні історії не є новиною для жидів (Буття 6, Буття 19:24, Вихід 11, Джошуа 6, Матвія 2:16). Крім того, побожні люди черпають натхнення, зокрема, з Писання. Псалми 137:9:

"Блажен, хто візьме і розіб'є немовлят твоїх об камінь".⁹

7. Тамара Михасева: [7], [13], [32]

"[...] Молода російська жінка, чий чоловік жид був командиром Червоної Армії [...] залишила місце страти з етнічним німцем, який був одружений з жидівкою. [...] Цей зросійщений німець ("фольксдойче") пішов з місця страти (з Тамарою Михасевою) лише після того як ще раз узяв хлопчика [сина] на руки, поцілував його в очі і попрощався з дружиною і тещею".

- Отже молоду російську жінку і етнічного німця допустили в якості глядачів до місця страти для засвідчення надсекретного масового розстрілу жидів?

- Михасева прикрашає свою історію гавкотом багатьох собак і ревінням танцювальної мелодії з динаміків, для заглушення криків жертв [33].

8. Жидівка Несю Елгорт повідомляє нам: [7], [13], [34]

"Дивом врятувалася із своїм маленьким сином Іллею [...] незаймана кулями [...] вибралася з під купи теплих закривавлених тіл [...] сотень і тисяч трупів, що громадилися один на одного.

[...] Мені тепер важко зрозуміти, як я вибралася з тієї ущелини смерті, але я виповзла, керована інстинктом самозбереження."

- Ні в Несю Елгорт, ні в її маленького сина не влучила куля! Як їй вдалося виповзти - з дитиною! - з під величезної купи трупів? Навіть за найсприятливішого положення - яке за згаданих обставин більше, ніж мало ймовірно - вага трупів в кінцевому рахунку стиснули б грудні клітки матері і сина так, що дихати стало б неможливо. Варто також запитати, чи не постраждала вона або дитина від ударів тіл, що падали на них із висоти усього лише 2-3 метри?
- Вона втекла з яру непоміченою. Чи була там охорона?
- Чому втекти вдалося лише жінкам, серед тих хто врятувався немає жодного чоловіка, хоча вини фізично набагато сильніші?

9. Жидівка Олена Бородянська-Книш прибула в Бабин Яр [7], [13], [35]

"[...] [коли] вже стемніло. [...] Вони відібрали наш одяг [...] і провели далі метрів на п'ятдесяти, де відібрали наші документи, гроші, кільця, сережки. Вони хотіли видалити золотий зуб в одного старого, але він пручався.

[...] Близько опівночі нам пролунала команда німецькою шикуватися в шеренгу. [...] Через секунду тіла почали падати на мене. [...] Ми були затиснуті між трупами. [...] Німецький солдат перевіряв багнетом, аби переконатися, що ніхто не залишився живий. Випадково він став на мене, таким чином удар багнета пройшов повз мене.

[...] Я звільнилася, встала і взяла свою непритомну дочку на руки. Я йшла уздовж ярів. [...] Видержись схилами ярів, я прямувала до села Бабин Яр".

На додаток вона розповіла іншу кошмарну історію, що відбувалася осторонь від місця жаху: [36]

"Я ніколи не забуду дівчину Сару, їй було близько п'ятнадцяти років, неможливо описати, якою прекрасною вона була. Її мати [...] вбили прикладом гвинтівки [...]. п'ять чи шість німців роздягнули [дівчину] догола, але я не бачила, що сталося після цього. Я не бачила".

- Чому цей свідок потрапив у Бабин Яр тільки з настанням темряви? В який день, врешті-решт? Багато свідків не могли не помітити величезний натовп жертв, що утворився з моменту їх збору ранком на розі вулиць до набагато пізнішого моменту прибуття на місце роздягання. Де всі ці свідки?
- Жиди нібито повинні були пройти реєстрацію вранці 29 вересня. Але вбивство відбувалося не тільки 29-го, але й 30 вересня також. Він [37] навіть стверджує, що *"марш смерті тривав три дні і три ночі"*. Де десятки тисяч людей перебували вночі (чи декілька ночей)?
- Згідно з цією версією, жертв спочатку роздягли догола, а потім, приблизно в 50 метрах осторонь, звільняли від документів, грошей та ювелірних виробів. Чи процедура змінювалася кожні кілька хвилин? Чому інші свідки не згадали про обстеження жертв для виявлення золотих зубів? Скільки часу це тривало?
- Можливо, київські жиди розуміють накази німецькою мовою?
- Яким чином німецький солдат міг стояти на Олені Книш, якщо вона була покрита тілами? Скільки часу потрібно солдати, аби облазити гору трупів, вбиваючи багнетом ще живих? Тобто жертв все ж таки не ховали заживо?
- Де саме у Бабиному Яру знаходиться село?? Наскільки ймовірною є історія насильницького роздягання дівчини Сари п'ятьма або шістьма німцями у можливому секторі обстрілу кулемета?

10. Лише єдиному свідку совети дозволили (або наказали) надати свідчення за кордоном. У 1968 році Діна Пронічева свідчила у Дармштадті на судовому процесі проти 11 членів айнзатцкоманди 4а. Ця справа зберігається під замком і є недоступною для дослідників!

Філіп Шабесофф, репортер «New York Times», писав: [38]

"Коли стрілянина припинилася, стіни яру підірвали і уламки засипали тіла чоловіків, жінок і дітей, що лежали там. Деякі з них були ще живими".

Те що А. Кузнецов дізнався від Пронічевої і включив у свій роман "Бабин Яр" [39] не узгоджується з показаннями інших, наприклад:

"[...] Німецькі солдати розстрілювали жидів з кулеметів з протилежного боку яруги Бабиного Яру протягом всієї ночі в напівтемряві, освітленій невеликим багаттям".

Але справа стає ще більш заплутаною, коли читаєш записи Діни Пронічевої в опусі Віна [40]. Значні розбіжності в її записах із заявою на суді Дармштадта додані в дужках, з поміткою П (протокол):

"28 вересня 1941 року по всьому місту розмістили наказ німецької влади [...] близько 8 години ранку [П: о 8 годині] біля вулиць Дехтяревська і Мельника [П: Дяхтеровська і Мельникова] [...] мої батьки і моя сестра рушили до місця збору [...] [П: Було дуже жарко] Я супроводжувала їх, а потім мала на меті повернутися в свою сім'ю [...] великі групи людей [...] разом із українцями, росіянами і громадянами інших національностей [...]. [...] вулиці, що ведуть до території кладовища були повністю переповнені людьми. Коли ми наблизилися до місця збору ми помітили облогу з німецьких солдатів і офіцерів [...] також поліцейських [П: танкових вершників]. [П: Ми пішли в гору] [...] привели нас групами по 40-50 в так званий «коридор», близько трьох метрів завширшки, який був сформований з німців, що стояли з обох боків близько один до одного з палицями, гумовими кийками та собаками [...]. Німці жорстоко побили кожного [П: Багато хто впав і був розтоптаний в тонку м'якоть] [в] місці в кінці «коридору» [...] поліцейські роздягли їх [...] до нижньої білизни [П: ... догола] Побитих і роздягнутих людей гнали групами в Бабин Яр [...]. Вони привели нас на виступ над яром і почали стріляти в нас з автоматів [П: кулеметів.]. [П: в протоколі абсолютно інша версія: німецький солдат запропонував їй свободу в обмін на секс. Вона розповіла їм що є росіяночку і довела це за допомогою трудової книжки та профспілкового квитка, тоді за наказом німецького офіцера її відправили нагору і до вечора не заганяли в яр з іншими людьми] [...] коли настала моя черга я кинулася в яр живою [П: .. стрибнула у яму] [...]. Тут ходили німці і поліцейські і стріляли або били до смерті всіх, хто був ще живий [...]. Якійсь поліцейський або німець перевернув мене ногою, [...] став мені на руку і груди [П: він побив мене] [.. ..] Потім вони почали [...] засипати трупи землею та піском [П: .. Я залишилася лежати під землею] я не могла вже дихати, звільнила себе від землі однією рукою, [П: моя права рука, на якій стояв солдат, була пошкодженою] і видерлася на край яру [...]. Другого дня я побачила німців, які гналися за старою і хлопчиком років 5 чи 6 років, що тікали з яру. Бабу застрелили, а хлопця зарізали ножом. Близько 10 метрів від цього місця сім німців прийшли разом, ведучи двох молодих дівчат. Вони згвалтували їх там, а потім зарізали."

- Щодо репортажу Шайбесоффа в «Нью-Йорк Таймс»: хто пробував шпунти, звідки взялося обладнання, і чому знову там немає свідків цього значного обсягу роботи? Чому жодних слідів цього не видно на фотографії з повітря?

- Стосовно Кузнецова: вони стріляли через яр вночі? Хіба це не загрожувало їх власним людям?

- Стосовно того що Він [7] вважав за потрібне опублікувати і щодо свідчень Пронічевої в Дармштадті, в нас виникають такі питання:

- Близько 8 години або о 8 годині? Житель Києва неправильно називає вулиці? Чому її "прогноз погоди" повністю невірний? Як можна повертатися до своєї сім'ї, якщо її тільки що вивели? Яким чином українців, росіян і громадян інших (яких?) національностей відокремили від приречених? Де той пагорб? Чому всі інші свідки забули про "коридор побиття"? Що таке "танкові вершники" (tank riders)¹⁰?

- Роздягнута до нижньої білизни або гола? Трудова книжка та профспілковий квиток збереглися навіть, якщо вона була зовсім гола? Розтоптаний в тонку м'якоть? Виступ над яругою? Яруга або яма? Пагорб? Автомати чи кулемети¹¹? Чи намагався хтось перевернути ногою людину, що затиснута між іншими тілами? Солдат побив дівчину, яку він вважав мертвою? Яку ж присутність духу повинна мати дівчина, щоб не зойкнути і зовсім не реагувати, коли хтось крокував її рукою і грудьми або бив її! Чому ніхто не помітив, що вона звільнилася? Навіть солдат, що стояв на правій руці? Якою ж сміливою повинна бути дівчина, щоб за два дні знов спостерігати за подіями неподалік від місця злочину - і якою нечутливою до холоду, зважаючи, що вона була або в нижній білизні або зовсім голою. Наскільки ймовірною є розповідь про пропозицію і дівчат, яких спочатку згвалтували, а потім зарізали? Статеві акти з жидками в німців вважалися

оскверненням крові і заборонялися¹². Чому вона розуміє німецьку мову у Бабиному Ярі, але ні слова цієї мови в Дармштадті? Можливо її робота - актриса лялькового театру - пояснює її схильність до вигадок?¹³

11. Ернст Клеє, Віллі Дресен і В. Рісс [41] відібрали свідчення трьох свідків - Хьофера, Курта Вернера та Антона Хайдборна - з документів, що знаходяться в Центральному юридичному бюро з розслідування нацистських військових злочинів у Людвігсбурзі; ці документи, однак, не доступні для критичних дослідників.

Згідно Хьоферу, жиди повинні були роздягнутися і акуратно скласти одяг у місці за 150 м від яру (згідно з Вернером там був кілометр). Потім голих жертв вели в яругу, яка згідно Хьоферу мала 150 м довжини, 30 м ширини і 15 м глибини, в той час як Вернер стверджує, що яруга мала 400 м довжини, 80 метрів ширини згори, 10 м ширини внизу і 10 м глибини. За Хьофером, в яругу вели два або три вузькі проходи, за даними Вернера жертв вели до краю яруги і далі вони самостійно збігали схилом вниз.

Хьофер стверджував, що з кожного кінця яруги знаходився лише один стрілець; Вернер каже в цілому 12. Хефер сказав, що з кожного кінця стояв "пакувальник" і вкладав кожну жертву на трупи, яку потім поліцейський вбивав пострілом в потилицю з автомата. Дітей розстрілювали разом із матерями.

Вернер повідомив, що "жидів клали обличчям до землі на схили яруги", а потім вбивали кулею в потилицю. Наступні жертви укладали вже на трупи.

Через три дні після страти купи трупів почали засипати землею. За Хайдборном, через три дні помітили руку, що розмахувала серед трупів.

- Скільки часу потрібно для страти для двох "пакувальників" і стрільців, або 12 стрільців?
- Як узгоджується положення жертв, що притиснуті до схилів яруги, із світлиною в книзі Віна [42], на якій показані «ексгумовані тіла», що лежать на дні яруги?
- Чому критичних дослідників не допускають до документів, і не тільки в Людвігсбурзі?
- Чому прокурор Віллі Дресен навіть не звернув уваги на протиріччя в свідченнях, не кажучи вже про фізичну неможливість сумнівних тверджень? Чому автори забули про 300 000 жидів у Києві вказаних у Звіті про події № 106, і згадують лише про 150 000 із Звіту про події № 97 від 28 вересня 1941 року? [43]
- Чому навіть батько Голокосту Райтлінгер [44] вважає дивом те, що вдалося утримати разом багатьох людей на вулиці цілих два дні, але Клеє і його співавтори не помічають цієї проблеми?

12. Тепер щодо Адальберта Рюкерла. Його анонімним свідком, здається, є Вернер з попереднього сценарію. Свідок повідомляє: [45], [46]

"[...] Розстріляли [...] все жидівське населення Києва. Страчували [...] [...] до п'яти-шести годин. [...] Всі вони були голими".

В іншій публікації [46] ми знаходимо, що Рюкерл залучає без змін Звіт про події № 106 [3]. Він наводить цитати щодо облоги місця страти, заповнення ями після знищення, а також цитує кількох окремих радянських громадян, які таємно спостерігали за стратою. Він вважає, що нейтральних свідків майже не існувало, і що їх свідчення, як правило, не придатні для засудження обвинувачених. Як приклад він цитує заяву свідка Н.Т.Горбачової з Києва: [47]

"[...] Я жила у Києві, на вулиці Тіраспольс-Кая, 55, під'їзд 2. [...] Поруч із місцем під назвою Бабин Яр 22 вересня 1941 року я бачила своїми очима, як протягом усього дня до Бабиного Яру прямувало понад 40 вантажних машин, переповнених жидівським населенням — чоловіками, жінками й дітьми. Деякі жінки тримали на руках малят. Я та ще декілька жінок, щоб не бачила німецька охорона, підійшли до того місця, де зупинялися машини і людей вивантажували... Ми побачили, що за 15 метрів від початку Бабиного Яру німці змушували роздягатися привезених жидів і наказували їм бігти вздовж яру, розстрілюючи їх з автоматів і кулеметів. Я особисто бачила, як німці кидали малят у яругу. У яругі знаходилися не лише розстріляні, а й поранені та живі діти. Проте німці засипали яругу; тонкий шар ґрунту помітно рухався".

Рюкерл піддає сумніву лише дату і використання вантажівок для всіх жертв. Він вважає, що їх надавали тільки тим, хто не міг ходити. Рюкерл замовчує повідомлення Горбачової: [48]

"Вбивства жидів тривали декілька днів."

- За даними неназваного свідка [45] о 18:00 наставав «час закриття». Тобто всі ті, хто казав про вбивства вночі - брехали?

- Чи є Рюкерл настільки незнайомий з советським стовпотворінням пропаганди та брехні, що вважає достовірним документом книгу надруковану в Москві в 1963 році?
- Чи міг він знайти "вулицю Тираспільську" (він помилково пише її так - "Тираспольс-Кая") на плані вулиць Києва поруч із "місцем Бабин Яр" (який не є "місцем" взагалі)?¹⁴
- Скільки людей - разом з їхнім майном - можуть перевезти 40 вантажних автомобілів?
- Невже Рюкерл насправді вірить, що деякі київські пані були настільки божевільними, настільки абсолютно безстрашними, або настільки допитливими, що вони стануть крастися повз охоронців, оголошених злим ворогом, а потім спостерігати масове вбивство? Чи існує "Бабин Яр", який має початок і вздовж якого можна бігти? Чи виконувались страти шляхом стрілянини по біжучим цілям з різних видів вогнепальної зброї?
- Як "тонкий шар ґрунту" узгоджується з великою кількістю землі, необхідної для заповнення яруги? І хіба той, хто не постраждав від кулі, не задихнувся би миттєво після поховання живцем?

13. У Бабиному Яру в березні 1942 [49] Адальберт Хартл, експерт гестапо з питань церкви, зауважив:

«Невеликі вибухи викидали в повітря грудки землі. Це весняна відлига вивільняла газ, що виділявся з тисяч трупів».

- Що робив в Бабиному Яру експерт гестапо з питань церкви? Невеликі вибухи і реактивні грудки землі є нісенітницею, через замерзання навіть вологий ґрунт не стає герметичним, тим більше піщаний ґрунт.

5. Інші джерела

1. Лікар на ім'я доктор Густав Вільгельм Шюббе особисто вбив поодиноці 21000 осіб ін'єкціями морфіну. Від 110000 до 140000 жертв були таким чином страчені в "Німецькому Інституті Знищення" в Києві. [50], [51]

- Ін'єкціями морфіну, якого завжди не вистачало, адже він був вкрай потрібен пораненим солдатам? І скільки часу потрібно, щоб один лікар зробив 21000 ін'єкцій?
- За даними центру документації США в Берліні, де знаходиться більше мільйона справ щодо членів НСДАП («нацистської партії»), доктор Густав Вільгельм Шюббе ніколи не проходив службу в Києві.
- Чому ані совети, ані жиди ніколи не шукали де саме розташовувався цей таємничий "Інститут знищення"?

2. Після визволення Києва, московські газети і «New York Times» повідомили, що 40 тисяч (!) жителів Києва написали Йосипу Сталіну листи і повідомили, що кількість жертв Бабиного Яру перевищує 100 000 [52].

- Коли, де і яким чином ці люди загинули?
- Що трапилося з усіма цими "свідками"?

3. У 1963 році Микита Хрущов піддав різкій критиці літературних захисників "жидівського мучеництва", особливо Євгена Євтушенка, який рік тому уславився своїм віршем про Бабин Яр¹⁵: [53]

"Я закликаю товариша Євтушенка та інших молодих літераторів цінувати довіру більшості [людей], не прагнути дешевої сенсаційності [і] не потурати настроям і смакам обивателів. Не соромтесь, товаришу Євтушенко, визнавати свої помилки. [...]"

Коли вороги нашої справи починають хвалити вас за приємні історії, то люди будуть справедливо вас критикувати."

Причиною посилання Хрущова на "сприятливі історії" стали публічні читання Євтушенком віршу "Бабин Яр". Різкі слова Хрущова значать дуже багато, з кількох причин:

- Чи використав би Хрущов термін «дешева сенсаційність», якби ненависний ворог у "Великій Вітчизняній війні", насправді вбив тисячі радянських громадян в Бабиному Яру? Чи став би він тоді попереджати Євтушенка проти "потурання настроям і смакам обивателів"?
- Чи застеріг би тоді Хрущов проти "приємних казок"?
- Як перший секретар Компартії України, Хрущов 24 червня 1941 наказав ліквідувати політичних ув'язнених у Львові (Лемберг). Після цього НКВД розпочав масові вбивства у в'язницях Львова та інших містах Західної України. Потім совети поклали провину за ці масові вбивства біля німецьких дверей. Хрущов знав достеменно хто страчував і хто був жертвою!

- Більше того, українець Хрущов дуже добре знав, що в першу чергу евакуювалися меншини, які займали провідне становище в економіці, промисловості, науці, освіті та політиці в Україні - тобто, росіяни і перш за все - жиди. Йому були відомі відсотки евакуації жидів, наприклад у Мінську 94%, Житомирі 88%, Новоград-Волинському 90%, Полтаві 96%, Чернігові 97%, Жданові 100% і Таганрозі 100%. Для Вінниці, Києва та Умані він становив близько 80%¹⁶: [54], [55], [56], [57], [58].

"У Києві практично вся жидівська молодь покинула місто з Червоною Армією. Залишилися тільки літні люди." [54]

- Зауважимо, що у Віна, наприклад, на стор. 146 ми читаємо: [37]

"Похилий вік Сари Евенсон не зробив її евакуацію з Києва неможливою".

- Позаяк Він напевно прочитав в Райтлінгера [59] інформацію щодо показників евакуації (адже він його цитував), то можна запідозрити навмисну спробу фальсифікації історії і навіть скоєння академічного шахрайства. До речі, через декілька сторінок можна знайти ще більш трудомісткий і дуже сумнівний метод вбивства. Райтлінгер: [60]

"[...], жертви були застрелені в потилицю в той самий момент, коли вони зі схилу яруги входили до печери".

- Печери??
- На XX з'їзді партії КПРС в лютому 1956 року Хрущов змінив Сталіна і звинуватив його в організованих масових вбивствах.
- Євтушенко описав палаючим пером не власні спогади - на написання поеми «Бабин Яр» його надихнув американський жид Йосип Шехтман.

4. У статті "Бабин Яр" Жидівська енциклопедія (Єрусалим, 1972) присвячує 92% обсягу (55 кв. см тексту) поемі Євтушенка, і лише 8% (5 кв. см тексту) стосується різанини. [13] Енциклопедія стверджує, що у Бабиному Яру загинули 100 тисяч людей, 33 771 з них в останні дні вересня.

- Чи може Жидівська енциклопедія придумати вагоміші за вірш докази?

5. Видана в 1988 році в Торонто Енциклопедія України [61] вказує, що тільки 3000 жидів були розстріляні у вересні¹⁷ і називає загальну кількість жертв "більше 150 тисяч".

6. Енциклопедія Голокосту [5] (Нью-Йорк, 1990) надає широкий діапазон відомостей, які для економії місця ми розглянемо у вигляді таблиці:

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ ГОЛОКОСТУ:	КРИТИЧНІ ЗАУВАЖЕННЯ:
Лише після війни виявилось, що вибухи в Києві здійснювалися спецпідрозділами НКВС, що залишилися в місті.	Інформація щодо вибухів є неправдивою [62].
Щоб помститися, німці 26 вересня вирішили знищити всіх жидів Києва.	Де переконливі докази існування такого німецького рішення від 26 вересня?
На засіданні, де приймалося це рішення, був присутній штандартенфюрер СС Блобель .	Як цей факт узгоджується з тим, що Блобель на той час звільнений від служби, через отримане 24 вересня поранення голови? [63]
28 вересня [1941] були розміщені плакати з наказом, що о 8 годині ранку 29 вересня жиди повинні були зібратися на розі вулиць Мельника і Дектярєвська для переселення.	Не існує жодних доказів що плакат був виготовлений в типографії 6-ї армії.
Текст плакатів написали у відділі пропаганди № 637 і плакати вийшли друком в типографії 6-ї армії.	Відділ пропаганди і типографію 6-ї армії можна пробачити за помилки в російському і українському текстах, але чому там також присутні граматичні помилки у тексті німецькою мовою? І чому на плакатах не зазначений орган, що його видав?

Територія, що охоплювала Жидівське кладовище та частину яру, була обгороджена колючим дротом та охоронялася зондеркомандою поліції, Ваффен-СС і українською поліцією.	Що/хто є джерелом інформації, що Жидівське кладовище і частина яру були обгороджені колючим дротом? Ваффен-СС? Українські поліцейські? Хто за такий короткий час обгородив таку велику і складну територію?
Перед яром жиди повинні були здати цінні речі, повністю роздягтися, а потім групами по 10 іти на верхній край яру. По досягненню краю їх розстріляли з автоматичної зброї (німецьке видання: з автоматів).	Групи по 10 означають 3377 груп. Навіть за витрачання всього 5 хвилин на кожну групу, це потребувало би 281 годину, або 24 дні при роботі 12 годин на добу.
В кінці дня трупи вкрили тонким шаром ґрунту.	Додатковий час, необхідний для видалення купи трупів і покриття їх ґрунтом?
У наступні місяці ще багато тисяч жидів схопили і розстріляли у Бабиному Яру.	Якщо біля 80% з приблизно 160 000 жидів - тобто, 128 тисяч - були евакуйовані, то як може бути 33 771 убитих 29 і 30 вересня і тисячі в наступні місяці? Куди поділася така величезна кількість куль і гільз?
Деякі кияни допомагали жидам сховатися.	
Але українці викривали в Києві жидів в таких кількостях, що недоукомплектовані штати поліції безпеки (SIPO, Sicherheitspolizei) і служби безпеки (СД) не могли опрацювати всі доноси, що надходили повними корзинами [39].	Враховуючи місцеву підтримку жидів, як можна пояснити таку велику кількість листів із доносами, що надходили корзинами? Наскільки і чому недоукомплектований штат?
Згідно з советськими дослідженнями, в Бабиному Яру було вбито 100.000 осіб, в тому числі циган і радянських військовополонених.	Які документи доводять загальне число 100 тисяч? Хіба заява, що в Бабиному Яру також поховані вбиті військовополонені, не робить ще більш вагомою критику культу Сталіна Хрущовим?
З середини серпня 1943 поховання розтинали екскаваторами, але трупи витягали закуті в кайдани в'язні, серед яких було 100 жидів.	Хіба у німців в Києві були екскаватори? Чи можливо використовувати таке обладнання у вузькій і крутій ярузі? Чи присутні на аерофотознімках будь-які ознаки такої діяльності? Навіщо потрібні екскаватори, якщо основну частину роботи виконували раби в кайданах? Звідки взялися 100 жидів ?
Тіла спалили на конструкції із залізничних рейок ¹⁸ і на вогнищах зі стовбурів дерев, заради чого їх облили бензином.	Звідки взялася така велика кількість залізничних рейок і дров, особливо перед наближенням російського фронту? Звідки бензин, якого не вистачало у необхідній кількості навіть для танків і авіації?
Кістки здрібнювали на надгробках з Жидівського кладовища.	Надгробки для дроблення кісток? Чи існують докази?
Спалювання тривало з 18 серпня по 19 вересня 1943 року.	
Попіл обстежували і просівали для добування всього золота і срібла.	Скільки часу потрібно, щоб переглянути і просіяти весь попіл з домішками?

	Куди потім поділися надгробки і попіл?
Після спалення трупів, 15 ув'язнених втекли.	
Жиди не згадувалися як жертви в написі на встановленому в 1974 році меморіалі. В 1991 році напис змінили і тепер там також згадуються жиди (німецьке видання).	Чому перший напис не згадував жидів серед жертв?

7. В кінці 1943 року, приблизно через два тижні після визволення Києва, запрошеним західним журналістам [21] сказали, що шість тижнів тому німці підірвали, ексгумували та спалили просто неба 70000 трупів, подрібнили кістки, що не згоріли, і закопали залишки в ярузі.

- Що трапилося із різницею у 30 000 тіл, і де всі свідки цих палаючих вогнищ, хмар диму і пекельного смороду? Адже совітам було неважко знайти докази і свідків, щоб переконати в цих звинуваченнях журналістів, а може - ні? Чому фізичні докази не вразили журналістів?

8. На п'ятдесяту річницю (1991) німецького "нападу" на Радянський Союз, ZDF (німецьке телебачення) транслювало серію фільмів Гвідо Кноппа, який підготував їх у співпраці з Держтелерадіо - державним советським підприємством, яке вже тоді було під строгим контролем КДБ. 18 червня 1991 транслювали серію, де також обговорювався Бабин Яр.

Жінка на ім'я Шейла Поліщук розповіла там майже те саме, що зазначено вище у розділі 4 цієї глави. Її матір кинулася з дитиною, Шейлою, в яругу. Матір і дочка все більше і більше вкривалися трупами. Матір підставила кулаки під шию дочки, щоб вона не потонула в крові. Солдат нібито став на матір і тому не проштрикнув її багнетом. Матір встигла вилізти з-під цієї гори трупів разом із зомлілою донькою.

- Там показали "яр", що більше скидався на гравійний кар'єр 10 м глибиною і від 20 до 30 м шириною.
- Показали зроблене під кутом ззаду фото, де ряд повністю одягнених (!) осіб стоїть на краях, спиною до неї.

В зафільмованому ще за сталінських часів уривку було показано, як допитуваний зізнався що застрелив 120 осіб. Тоді шестеро людей були охоронцями і шість - виконавцями страти. Він стверджував, що розстріляв близько 120 чоловік протягом 36 годин. Враховуючи швидкість вбивств з показань підозрюваного, заявлених в ефірі ZDF, 33771 страт виконувались би приблизно 10 131 годин.

- Як вдалося матері Шейли Поліщук перевернути себе і свою дочку на 180 градусів і кинутися стрімголов в яр без будь-яких ушкоджень, переломів кісток і мовчки? Якщо мати рятувала дитину від утоплення в крові, то дочка повинна була лежати практично на дні яру, тобто, вона і її мати були серед перших жертв. Таким чином, купи трупів, що лежали на них обох мали величезну вагу.
- Якщо мати і дочка були під багатьма тілами, як солдат міг стояти на матері?
- Якщо солдат стояв на матері, - іншими словами, якщо друга частина історії неправдива - чому ж багнет не вдарив мати чи дочку після того як він змінив свою позицію?
- Якщо матір змогла видертися з-під гори трупів, то для того, щоб звільнити свою дочку, вона повинна була б посунути інші трупи. Зрештою, тіла лежали аби як і були сплетеними! Чому охоронці не помітили її дій?
- І заради деякої різноманітності: інші джерела також говорять про втечі матерів. Книга Жан-Франсуа Штайнера [64] створена на основі багатьох епізодів уявних свідчень "очевидців" і стверджує, що "Іван", який пізніше був підвищений до "Грозного", був убитий під час повстання в Треблінці (ці твердження, проте, були скасовані під час Першого судового процесу Дем'янюка). Ця книга розповідає про дуже схожий випадок, який нібито відбувся приблизно в той же час в Понарах біля Вільно. Загнаний в кут, Штайнер визнав, що його книга насправді є просто романом (втім Енциклопедія Брокгауза залучає його в якості фактичного джерела в своїй статті про Треблінку!). Книга Кузнєцова [39] і "Список Шиндлера" [65] також є творами художньої літератури!
- Інші питання щодо фільму Кноппа:

Кому, незважаючи на найвищу таємність, вдалося сфотографувати вишикуваних для розстрілу жертв? Кому, зрештою, вдалося зробити це з добре помітної точки огляду і навіть в потенційному секторі обстрілу кулемета? Чому нечітке фото настільки схоже на безліч інших фальсифікованих пропагандистських фотографій? Чому люди одягнені? За словами свідка, шість чоловік були в розстрільній команді і шість в якості охоронців. Звідки взялися "люди із багнетами"? Яку кількість ув'язнених або груп можуть охороняти шість осіб?

9. Романіст Гвідо Кнопп [66] пише в лівій колонці сторінки 132 своєї книги:

"[...] Стояли багато солдатів з автоматами. [...] Вони привели нас до яру, де стояли великі коробки, в які збирали документи та інші речі. [...] Потім розстрільна команда зайняла позицію. Мати не чекала команди вона кинулася разом зі мною в западину і впала на мене. Спецкоманди почали завалювати нас за трупами. Потім вони розстріляли іншу групу. [...] солдата став на мою матір і вдарив пораненого, що лежав поруч з нею. Коли вони пішли щоб розділити трофеї, мати витягла мене непритомну і понесла".

Втім, у правій колонці цієї ж сторінки ми читаємо:

"Коли після побиття вони досягали яру, вони повинні були невеликими групами лягти рядами на землю. Відтак розстрільна команда приступала до справи. Кулеметні черги, кілька лопат землі, що ледве покривала трупи, потім в яр гнали наступну групу".

- Як Кнопп уявляє собі розстріл лежачих жертв з кулемета?
- Що можна подумати про автора, котрий при написанні правої колонки вже не пам'ятає, що він написав на тій же сторінці в лівій колонці?
- Для порівняння у нас є зроблене під присягою свідчення професора Альошина, за словами якого важкі кулемети були встановлені по обидва боки яру. І ще:

"Опісля російські військовополонені, яких розташували по обидві сторони яру з лопатами [...] мусили засипати жертв піском".

- Тобто жертв заганяли в яр і з великокаліберних кулеметів розстрілювали зверху під гострим кутом. Не просте завдання.
- За його словами тіла звалили вниз до купи абияк - не так, як описує Кнопп "рядами на землі". З досвіду масових поховань в Гамбурзі відомо, що для поховання 40 тисяч жертв терористичних нальотів британських королівських ВПС, військовополонені викопали близько 21000 куб м піску. При більш щільному нашаруванні трупів в Катині знадобилося викопати приблизно 14250 куб м. Через те що трупи знаходилися в ямі, вони змушені були або зрити пісок зі схилів або привезти його ззовні. Серйозна робота - і її багато! Чи виявили щось схоже на аерофотознімках? Скільки піску може за таких умов викопати за день один працівник?
- Звідки Кнопп дізнався про великі порожні зали, в яких ще живі люди провели ніч? [66] У Бабиному Яру приміщень не існувало. І чому немає жодного свідка цих походів - до "залів", потім назад, до місця страти?

10. Професор д-р Вольфганг Бенц: [67] У яру

"[...] знаходилося 3 групи стрільців, в цілому близько 12 стрільців. [...] Вони ставали по одному за кожним жидом і вбивали їх пострілами в потилицю".

- Постріл в потилицю був улюбленим методом вбивства в ГПУ, НКВД, КДБ і Штазі!¹⁹

11. 18 лютого 1946, радянський обвинувач Смирнов заявив на МВТ: [68]

"За неповними даними у Києві понад 195 тисяч радянських громадян були замучені до смерті, розстріляні і отруєні в «душогубках», зокрема в Бабиному Яру більше 100 тисяч чоловіків, жінок, дітей і людей похилого віку."

- Яким чином ця версія узгоджується з різними свідченнями очевидців?
- Можливо комуністичний режим сфабрикував ці звинувачення для того щоб провину за свої масові вбивства перекласти на німців?
- Тут приходять на згадку близько 10 тисяч українців вбиті у Вінниці советами пострілами в потилицю і кинуті в братські могили [69], як і інші масові вбивства.

12. Н. Ф. Петренко і М.Т.Горбачова свідчили: [70]

"[...] Німці кинули до могили немовлят разом з убитими і пораненими батьками та поховали живцем. "[71]

- Докази? Інформація стосовно місця, дати і т.д.?

13. У книзі Кларка ми читаємо: [72]

"Німецькі танки після окупації гуркотіли у великому жидівському кварталі, висаджуючи в повітря все живе що потрапляло на очі, а потім спалюючи жидів живцем в палаючих будівлях і вбиваючи їх у лісах над викопаними жертвами масовими могилами, в той час як деяких жидів прив'язували до дерев і розстрілювали або заколювали багнетами".

- Докази? Свідки?
- Час, необхідний майбутнім жертвам щоб викопати масові могили?
- Місце? Дата?
- Для чого потрібна тривала процедура прив'язування до дерев?
- Якщо у місті був великий жидівський квартал, чому жидів не зібрали там і не відвели, замість примушувати їх марширувати багатьма колонами у північно-західній Київ і тим самим примножувати багатьох свідків цієї акції - свідків, яких, однак, потім загадково не знайшли?²⁰

14. У своїй книзі, виданій в 1987 році в Ізраїлі, Лені Яхіль писала: [73]

"30 тисяч жидів зібрали [в Києві] доставили в ліс і вбили протягом двох днів".

- Лені Яхіль не називає свідків, а також не дає пояснень та/або даних про те, як можна було зібрати і привести більш ніж 30000 чоловік протягом декількох годин, щоб тисячі людей цього не помітили і не виступили свідками.
- Яхіль вказує місце вбивства - ліс. Значить, це не яр? Який ліс? Докази? Фотографії з повітря?

15. Як зазначалося в розділах 4 і 6, жидів Києва і околиць плакатами поінформували, що їм необхідно зібратися з усіма своїми речами в певному місці. Плакат з'явився лише за день до збору.

Цей організаційний момент має ключове значення і повинен бути вивчений більш уважно, оскільки відповідними міркуваннями можливо скористатися *mutatis mutandis* (з відповідними змінами) для всіх інших версій різанини.

Плакат був надрукований російською, українською та німецькою мовами і нібито проголошував [переклад німецького тексту]: [7]

«Всі жиди міста Києва і його околиць повинні з'явитися у понеділок 29 вересня до 8-ї години на ріг вулиць Мельника і Доктерівської (біля кладовищ). Взяти з собою документи, гроші і коштовності, а також теплу одягу і т.д.. Кожен, хто не виконає цього розпорядження і буде знайдений в іншому місці, буде розстріляний. Кожен хто увірветься в залишені помешкання або привласнить собі речі, буде розстріляний»

Основні питання:

- Чому не зазначений орган влади, що його видав?
- Ім'я та посада начальника, що його підписав?
- Дата видання?

Щодо тексту німецькою мовою:

- О 8 годині ранку або вечора? "До" 8-ї години?
- Оригінальний німецький текст був надрукований з "oe", "ae" і "ss" замість 'ö', 'ä' і 'ß'. Невже друкувальний станок 6-ї армії не мав умляутів в своїх шрифтах?
- Вулиця "Доктерівська" написана неправильно. Вулиця називалася "Дегтярівська".
- Вулиця "Мельника" написана неправильно - її правильна назва "вулиця Мельникова".
- Чому в німецькому тексті написано «на кладовищах» в множині, до того ж з неправильним німецьким прийменником?. Російською мовою йдеться лише про одне кладовище.
- Енциклопедія Голокосту [5] стверджує, що метою наказу було "переселення". Що стало джерелом такого твердження? Адже плакат не має жодної згадки про таке [7].

- Що означає "знайдені в іншому місці"? Коли люди сходяться на визначене місце звідсіля, скрізь - "в іншому місці".
- Наскільки ймовірно, що цю недбалу роботу виконали військовий відділ пропаганди і армійська типографія?

Щодо російського тексту:

- Вжитий щодо жидів термін "жиди" в російській мові є презирливим жаргоном. Яких результатів можна очікувати, коли навіть заклик зібратися не провіщає нічого доброго? Чи німці свідомо йшли на ризик у тому що значна частина жидів не з'явиться і заховається? Можливо, вони навіть передбачали, що в такому доведеться припинити бойові дії і задіяти свої збройні сили для їх пошуку?
- Тут також назви вулиць неправильні. Більше того, відмінювання слів "вулиця" і "кладовище" обидва невірні.
- Російський текст вказує 8:00 ранку і не згадує переселення!
- У списку речей, які необхідно принести, що значить "та ін."? Хіба не існувало ризику, що через "та ін." багато жидів з'явиться на місці збору з великою кількістю багажу - з конями і возами, ручними возками і колясками, навантаженими речами - і заблокують тим самим всі вулиці Києва?

Щодо українського тексту:

- Знов-таки неправильні назви вулиць і немає натяку на мету зборів.
- Що можна подумати про тих, хто відразу після окупації Києва анонімним плакатом, раптово вивішеному за одну ніч, закликає 100 тисяч або навіть більше жидів зібратися о 8 годині ранку на розі вулиці з усім їх точно не визначеним майном, і при цьому використовує образливе для жидів слово і погрожує розстрілом?
- Яким чином це "повідомлення" могло дістатися жидів у щойно зруйнованому бойовими діями Києві та на його околицях?
- Яким чином планувалося впоратися з величезним і неорганізованим натовпом (за часом прибуття або в алфавітному порядку, наприклад)? Хтось навмисно прагнув ризику хаосу на вулицях, який окупантам сповненого партизанами великого міста був точно не потрібен?
- Яким чином ці великі скупчення людей і речей планувалося розмістити на одному кутку вулиць?
- Як можна надрукувати близько 2000 плакатів у місті, де немає електрики?
- Хто і як приклеював плакати вночі, ризикуючи життям під загрозою пострілів снайперів?
- Чому жоден з численних німецьких вояків не помітив величезних натовпів, багатокілометрових колон до місця збору або плакатів (які врешті-решт вони могли прочитати!) і ніколи не згадав про ці події, навіть серед своїх близьких?
- Чому жоден з іноземних кореспондентів, яким "німецька банда вбивць" дозволила оглянути захоплений і палаючий Київ, не бачив і навіть не чув про хоча б один з уявних 2000 плакатів?
- Невже у нещодавно захопленому і сповненому небезпеки місті окупантам не було чим зайнятися, ніж створювати додаткові величезні проблеми, які, зрештою, на той час не були вкрай терміновими?
- Він [7] та інші, схоже, не помітили існування кількох досить різних версій плаката. За Райтлінгером, [74] в плакаті зазначено "протягом трьох днів", і "на переселення". За словами Л. Озерова, [75] плакат українською та російською проголошував, "7 годин". Архі-сталінський Ілля Еренбург стверджував, що збір призначений на 7 годин, [76] ще й вказав неправильні назви вулиць. А.Кузнєцов [77] (джерело плакату [78]) також не має уявлення про правильні назви вулиць, і не згадує український та німецький текст. Відповідно до Звіту про події № 128 від 3 листопада 1941 року, про переселення оголошено нібито через «настінні афіші». [79] Термін «настінна афіша» (Maueranschlag) є досить незвичним в німецькій мові і видається більш припустимим для росіян, що говорять німецькою. [80]

16. 6 жовтня 1991 з нагоди роковин Бабиного Яру, ортодоксальний жид середнього віку у нічний час сказав на українському телебаченні в Києві: [81]

"150 тисяч жидів були вбиті німцями протягом двох днів за активної участі меншості українців з Києва та пасивної згоди більшості".

- Звідки він отримав інформацію вже про 150000 вбитих?²¹

17. Жид Володимир Познер - агент КДБ, що народився в Парижі в родині агента НКВС, стверджував, що було страчено 200 тисяч. [82]

- Докази?

18. 23 квітня 1990, Віталій Коротич - агент КДБ, громадянин Росії, що народився в Україні, назвав число жертв у Бабиному Яру 300 тисяч. [83]

- Як ця цифра попала Коротичу на думку?

19. 5 вересня 1991 р. «*The Washington Times*» опублікувала промову українського представника в ООН Геннадія Удовенка, який стверджував, що 50 тисяч жидів, більшість з яких діти, були вбиті протягом першого тижня жорстокої різанини в Бабиному Яру.²² [84]

- Можливо, він отримав цю інформацію від І. Левітаса, голови Товариства жидівської культури в Києві, який зробив таку заяву в інтерв'ю київській газеті? [85] Це означає, що мерзенні жидівські батьки покинули більше 25000 дітей, а самі евакуювалися. Втім, це спростовують жидівські і радянські видання [31], [54] - [58], які підкреслюють, що з метою підтримки бойового духу евакуювали сім'ями.

20. У своїй книзі [86] київський автор і поет Докія Гуменна, що була свідком всього часу окупації Києва, присвячує менше половини речення уявним вбивствам в Бабиному Яру. Вона називає їх чутками і розповідає, що передбачуваними методами вбивства були страта з кулемета, ураження електричним струмом, ручні гранати і поховання поранених жидів живцем.

- Чому цей свідок вважає Бабин Яр вартим лише половини речення?
- Чому вона називає вбивства чутками?
- Яке джерело нових методів вбивства - ураження електричним струмом і ручні гранати? Чутки?

21. Читачі Великої Радянської енциклопедії 1950 р. будуть марно шукати статтю про Бабин Яр. [87] У виданні 1970 вказано від 50000 до 70000 жертв. [88]

- Хіба це не дивно, що могутня енциклопедія 1950 р. забула про Бабин Яр, хоча лише кілька років тому «Смирнов і К°» внесли до протоколу ІМТ в Нюрнберзі цю найжахливішу подію?

22. Видання Української енциклопедії 1955 і 1971 років нічого не знають про Бабин Яр. [89], [90]

23. Бабин Яр не згадується у наступних поважних енциклопедіях:

- Велика енциклопедія Лярусс. Париж, 1960; [91]
- Брокгауз, 1967; [92]
- Європейська Енциклопедія, Рим, 1976; [93]
- Універсальна енциклопедія Наутея, Мадрид, 1977; [94]
- Енциклопедія Британніка, видання з 1945 по 1984; [95]
- Академічна Американська енциклопедія, 1991; [96]

Останнє видання 1987 р. Енциклопедії Брокгауза вже згадує про Бабин Яр. [97] В ній зазначено, що в ярузі на півночі Києва німцями з поліцейського батальйону були вбиті більше 30.000 жидів. Вірш Євтушенко і 13-а симфонія Шостаковича згадуються, але читач не знайде більш точних даних. Останні новітні відкриття Енциклопедії Брокгауза, ймовірно, є результатом співпраці з Енциклопедичним Словником Мейерса. [98] Останній містить аналогічну інформацію, а також посилання на так званий «роман-документ» А.В.Кузнєцова. Сторони світу відносно Бабиного Яру вказані невірно в обох енциклопедіях.

24. У своїй книзі [99] жид Й.Г.Бург (насправді Йосип Гінзбург), який разом зі своєю родиною пережив депортацію на Схід, повідомляє, що після втечі Червоної Армії з Чернівців, місцеве населення приступило до численних жидівських погромів, яким покпало край лише жорстке втручання Німеччини та її союзних військ.

- Чому Бург жодного разу не згадав аналогічних масових вбивств скоєних німцями?

25. К. Науманнс і Дж. Хір в книзі "Злочини Вермахту 1941-1944" стверджують, що на фото 1 і 2 на стор. 78 "жертви на шляху до Бабиного Яру" показані яскравого, сонячного дня [100] .

- Відповідно до записів Військового щоденника ОКВ району Києва від 29 і 30 вересня 1941 р., погода була дощова, дороги багністі.
- На фотографії дорога виглядає сухою.
- Деякі люди на цій світлині йдуть в протилежному напрямку.
- На цьому фото йде не юрмище людей (33 000!), а лише незначна кількість.
- Охоронців не помітно, хоча вони, певна річ, були б необхідні, якщо передбачувані жертви почують поруч кулеметні черги.
- Видно, що люди не несуть будь-яких речей, хоча їм нібито наказали прихопити їх із собою.
- Здається, що дорога проходить з південного сходу на північний захід. Таким чином, за тінню, сонце світить із заходу під кутом близько 50°. Це неможливо у Києві у кінці вересня!

«Жертви на шляху до Бабиного Яру» сонячного дня, хоча погода була дощова

- 15 квітня 1997 р. Головний архів землі Гессен (Hessische Hauptstaatsarchiv), на який посилаються Хір і Науманн, що оприлюднили це фото, повідомив: [101]

"Нам невідомо чому на цьому фото пунктом призначення вказаний Бабин Яр".

26. І останнє, але також важливе: на меморіальній церемонії в Бабиному Яру в жовтні 1991 року президент Бундестагу (парламент Німеччини), професор доктор Рита Зюссмут, звинуватила німців у вбивстві наступним чином:

"П'ятдесят років тому 33 771 жидів були вбиті тут протягом двох днів, і як мінімум стільки ж за два наступні роки; незліченну кількість інших людей така ж доля спіткала пізніше. Станом на кінець німецької окупації України, яр став братською могилою".

- Звідки вона отримала ті числа?
- Чи присутній тут академічний підхід, адже пані професор відкинула наукову максиму *de omnibus dubitandum est* (піддавай все сумніву)?
- Яку кількість «інших людей» ця дійсно файна професорка вважає "незліченною"?
- Хіба президент Бундестагу не складала присягу?

6. Основні питання

6.1. Число жертв

"Точне" число 33771 убитих жидів з'являється в Звіті про події № 106 від 7 жовтня 1941 року. [3] Надалі ми лише коротко покажемо, чому навіть дуже стислі дані, наведені в Звіті про події № 106, доводять, що ми маємо тут незграбну вигадку. Інші докази для спростування були надані У.Валенді [24] та іншими.

Ймовірно, знищення жидів очолювали німецькі фахівці. Він [7] підкреслює, що айнзатцкоманди очолювали інтелектуали (стор. 17). Втім, для експертів є непростимою помилкою стверджувати, що у Києві перебувало близько 300 тисяч жидів, особливо за два з половиною тижні після окупації міста – коли вже повинен був зроблений відносно достовірний огляд ситуації.

В 1928-1931 в Києві жили 140256 жидів. [102] Відомо, що перед Другою світовою війною жидівське населення України скоротилося приблизно на одну третину через еміграцію до менш антисемітських північного і східного регіонів Радянського Союзу. [103] Цей показник для Києва був дещо нижчим через урбанізацію жидів. Також було відомо, що населення Києва зменшилося приблизно з 850000 - 930000 осіб до 305 тисяч через евакуацію. [104], [105]

Тобто, якби 7 жовтня в Києві перебували 300 тисяч жидів, ті «експерти» практично не знайшли би в місті нікого крім жидів - і лише глупі експерти не могли цього не помітити.

Таким чином, згадане в Звіті про події № 106 «нежидівське населення Києва», що очікувало від німецької влади помсти через скоєні жидами підпали, практично повністю складалося з привидів. Тоді й Енциклопедія Голокосту [5] також вигадувала примар, говорячи про нежидівські верстви населення Києва, що допомагали жидам ховатися або кошиками писали викривальні листи.

Література [31], [54] - [58] свідчить, що менше 40 тисяч жидів, серед яких більшість літніх людей, залишалися в Києві до прибуття німецьких військ.

Райтлінгер [106] стверджує, що на початку 1946 року - коли велика рееміграція депортованих та евакуйованих з Сибіру тільки починалася, 100 000 жидів вже повернулися до Києва. У 1959 році їх було 154 000 [107]. За Віном, в 1959 році 15% жителів Києва, тобто близько 166 500, назвали їдиш своєю рідною мовою. [108]

На додаток до цього, існувала значна кількість неврахованих жидів, адже радянський перепис не перевіряв інформацію про релігію або етнічне походження, до того ж значна кількість російських жидів в той час вважали за краще приховувати свою національність. Тому, багато хто з них не потрапив до звітів через змішані шлюби. Таким чином, можна сміливо припустити, що принаймні, чимало жидів жили в Києві в 1959 р. з тих що жили там в 1939 р.. Нарешті не можна заперечувати, що багато жидів загинуло в сибірських таборах і що народжуваність була помітно нижче норми.

Що вчинив би неупереджений суд, якщо б за результатами розслідування злочину кількість стверджуваних жертв настільки різко відрізнялася?

6.2. Час вбивства

Згідно Енциклопедії Брокгауза [109] "наказ на остаточне вирішення жидівського питання" був виданий 31 липня 1941 (Документ № 2586-Е МВТ) і оголошений на "Ванзейській конференції" (20 січня, 1942). [110]

Навіть відсторонившись від давніх марних пошуків істориками та іншими зацікавленими особами наказу про масове знищення, видається більш ніж дивним, що декілька десятків тисяч осіб стратили в Бабиному Яру ще навіть до того як стало відомо про існування наказу. Тому давайте уважніше розглянемо відповідні документи.

У 26 січня 1942 року, в листі начальника поліції безпеки та служби безпеки (Гейдріх) до заступника державного секретаря в Міністерстві закордонних справ (Лютер), ми читаємо:

"Тепер, коли визначена основна лінія щодо практичного остаточного вирішення жидівського питання і причетні органи дійшли повної згоди, я прошу вас [...]"

і далі:

"[...] Призначити посадову особу відповідальну за формування плану, якого вимагає рейхсмаршал²³, в котрому повинні бути визначені організаційні, фактичні і матеріальні передумови для практичної реалізації завдань щодо вирішення, і для обговорення конкретних деталей. Маю намір провести перше обговорення цього питання 6 березня 1942 [...]"

Іншими словами, обговорення всіх організаційних, фактичних і матеріальних передумов практичної реалізації завдань пов'язаних з «вирішенням», навіть не розпочалося приблизно до середини березня 1942 року. Гейдріх лише повідомив про особисту присутність на обговоренні підготовки до остаточного вирішення. Це знову підтверджує наші попередні аргументи.

Засадничі питання ще належало врегулювати. Потрібно зробити значний крок від урегулювання засадничих питань до планування деталей і наступний крок до реалізації детальних планів. Гейдріх нагадує:

"витіснення [жидів], прискорення [їх] еміграції"

а також:

"Метою було очищення німецького простору від жидів легальним чином. Після попереднього схвалення фюрером, евакуація жидів на схід як подальше можливе вирішення замінить еміграцію". (Виділено нами).

Наскільки масові вбивства є ймовірними за декілька місяців навіть до попереднього схвалення евакуації жертв? Частковою метою евакуації було також здобуття досвіду "щодо майбутнього остаточного вирішення жидівського питання". Таким чином, на той час не існувало навіть загальної концепції.

Для підготовки остаточного вирішення (документ визначає це поняття як евакуацію і використання жидів в якості робочої сили) пропонуються консультації між експертами з Міністерства закордонних справ, Поліції безпеки і Служби безпеки. Знову немає нічого певного.

Звідси виникає гостре запитання: за чиїм наказом здійснили "33771 вбивства", що вчинені 29 і 30 вересня 1941 - за чотири місяці до конференції в Ванзее і майже за п'ять місяців до того як спірні копії протоколів Ванзейської конференції, нарешті, надійшли учасникам? Певна річ, масові вбивства без дозволу вищих інстанцій є неймовірними. Тим більше, враховуючи, що навіть пізніше, тобто після Ванзейської конференції, гітлерівська судова система засудила чималу кількість комендантів концтаборів - і деяких з них навіть стратили - за жорстокості та інші порушення. [111]

Отже, коли у дійсності відбувалися вбивства?

6.3. Місце злочину

Де був скоєний злочин?

- На цвинтарі, поруч із цвинтарем, у лісі, і якщо так, то в якому?
- На краю яруги, в ярузі, і в якій зрештою ярузі?
- У цегляному заводі, в Києві, в душогубках, або, можливо, навіть в річці Дніпро?

6.4. Знаряддя вбивства

Які знаряддя вбивства вказуються в обговорених джерелах?

- кулемети
- автомати
- автоматичні гвинтівки
- приклади
- кийки
- каміння
- танки
- міни
- ручні гранати
- душогубки
- багнети і ножі
- поховання живцем
- утоплення
- ін'єкції
- ураження електричним струмом

Можливо, німці скористалися радянським методом страти - пострілом в потилицю?

Що зробив би неупереджений суд при розгляді справи передбачуваного масового вбивці, якщо показання свідків настільки розбігаються?

6.5. Логістичні та організаційні питання

Щоб розстріляти протягом двох днів 33771 або навіть набагато більше людей і знищити всі сліди (що неможливе за сучасних можливостей криміналістики!) потрібна неабияка організація та чудова логістика. Деякі аспекти цього вже обговорювалися в контексті конкретних питань, і через брак місця ці питання надалі не розвиватимемо.

Втім, потрібно підкреслити, що упоратися з тими проблемами було неможливо за тих екстремальних умов, що виникли зараз же після взяття Києва - через пожежі, вибухи і партизанську діяльність з одного боку і триваючі бої на фронті, що потребували людських і матеріальних ресурсів, а восени 1943 року ще й перед обличчям смертельної загрози створеної наступом радянської армії.

6.6. Забезпечення доказів

Чому ніхто ніколи не намагався забезпечити докази для доведення факту масового вбивства?

На противагу цьому, нещодавно після подвійного вбивства двох поліцейських, німецька поліція присягнулася, що перекопає весь військовий гірський полігон заради знаходження вбитих²⁴.

Коли в 1993 р. в Федерального управління кримінальної поліції Німеччини виникли неприємності у зв'язку з невдалим арештом терористів в Бад Кляйнені (один терорист був за сумнівних обставин застрелений поліцейським, інший арештований, через що міністр подав у відставку, а високопоставленого чиновника звільнили з посади), докази на місці події вичисували майже гребінцем, а експертизи для цього розслідування доручили провести вітчизняним і зарубіжним інститутам. Допитали всю антитерористичну спецгрупу, речові докази порівняли з показаннями свідків - зробили практично все можливе, щоб виключити будь-які сумніви.

Але у разі Бабиного Яру досі сліпо вірять свідкам (ще від славних сталінських часів!), не звертаючи уваги на те що їх заяви сповнені протиріч і найдурніших неможливостей.

Чому ніхто навіть пальцем не поворухнув для збереження трупів і останків, речей, знарядь вбивства і т.д., навіть за великих сумнівів щодо наявності незлічених жертв? Чи відповідають такі дії влади обов'язковим міжнародно-правовим принципам?

Ніхто навіть не визначив перелік питань для проведення криміналістичної експертизи високопоставленою, безкорисливою, непідкупною міжнародною експертною комісією!

Проте й звинувачувальні документи також повинні бути переглянуті дуже уважно, хоча б тому що їх спростовують результати аерофотозйомки. [16] Так звана «доповідь Герштейна», [112] і суд в Єрусалимі у справі Джона Дем'янюка [113] знову доводять, що прихильники певної конкретної «наукової школи» не соромляться вдаватися до гротескних фальсифікацій, навіть через багато десятиліть після закінчення війни. Деякі приклади:

Незважаючи на чіткі і недвозначні висновки міжнародної комісії, що оприлюднені після виявлення масових поховань в Катині, злочинна пропаганда Іллі Еренбурга та Василія Гроссмана продовжує - не тільки під час Нюрнберзького процесу, але й навіть декілька років тому - приписувати німцям сталінські масові вбивства [114].

Втім, пригадуються не лише Катинь і Бабин Яр, але й масові страти, що відбувалися також у Львові, Харкові, Биківні, Білгородці, Дарниці і Вінниці – там загинули сотні тисяч людей, здебільшого за часів епохи репресій Лазаря Мойсейовича Кагановича. [115] Катинь є лише поодиноким випадком, коли совети (наприкінці 1991 року) визнали свій злочин!²⁵

6.7. Бабин Яр: від місця масових убивств до смітника

Після закінчення війни совети перетворили відроги Бабиного Яру на міське сміттєзвалище, а потім на місце спалювання сміття. [116]

Чому совети збиралися побудувати спортивний комплекс на місці невимовного злочину - є не менш незрозумілим²⁶... [117], [118]

Наскільки відомо автору, догана Хрущова Євтушенку ніколи не була оприлюднена на Заході. Можливо ця небагатослівна догана відображує прості і зрозумілі істини?

Примітки перекладача:

1. У книзі "Велика брехня XX століття" Юрген Граф так пише про Бабин Яр:

"Російським та українським читачам буде особливо цікаво дізнатися, що ревізіоністи викрили брехню про вбивство в Бабиному Яру понад 33 000 жидів. Їх нібито розстріляли і потім скинули у яругу в кінці вересня 1941 року як відплату за вибухи, влаштовані жидами, борцями Опору. Потім німці, мовляв, засипали яругу. Через два роки, а саме 19-28 серпня 1943 року, коли фронт доступив надто близько, німці нібито змусили киян вирити трупи і спалити їх. Ось чому жодних слідів не залишилося.

Як завжди, доказом служать тільки показання свідків. Валенді пункт за пунктом розбив цю легенду в "Хісторіше Татзахен" № 51. Його висновки підтвердила німецька аерофотозйомка, виявлена в США. На знімку від 26.9.1943 - коли трупи нібито викопували і спалювали, видно, що жодних робіт у яру немає: ні розкопок, ні багать, ні складів пального. Це доводить, що різанина в Бабиному Яру винайдена пропагандою жхів. Хоча цілком можливо, що восени 1941 року жидів розстрілювали під Києвом".

2. Олексій Виноградов в книзі "Таємні битви XX століття" стверджує, що радянська диверсійна група Івана Кудрі використовувала для підризу Михайлівського Собору в Києві "сатанинський" радіокод "666". Після війни і цей вибух зіпхнули на німців.

3. Всупереч незліченним радянським та американським фільмам німецька армія зовсім не вся була озброєна автоматичною зброєю, особливо в перші 2-3 роки Другої світової війни. Основною зброєю були магазинні гвинтівки, карабіни Маузера і самозарядні гвинтівки Вальтера. Автоматичних гвинтівок у вермахті 1941 попросту не було. Крім того, в німецькій військовій термінології взагалі не існує поняття "автоматична гвинтівка". Навіть сучасні АВТОМАТИЧНІ гвинтівки бундесверу G3, G36, G11 називаються просто "Gewehr", тобто "Гвинтівка".

4. Цікаво, що цегляний завод (власника-жида) Зайцева не вперше впливає у жидівській історії. Він згадувався у справі про ритуальне вбивство Андрюші Ющинського ("Справа Бейліса"). Вважають, що хлопчика вбили саме на території цього заводу.

5. Здається ідіотизмом не лише використання танків у лісі, а й взагалі відволікання танкових підрозділів для подібних заходів, особливо в ті дні, коли німці намагалися максимально розвинути успіх свого наступу. Нечисленні танкові війська вермахту, що вже зазнали значних втрат, мали на війні зовсім інші завдання, ніж гонки по лісах за жидівськими дітьми, де їх цілком могли б підстерегти партизани з гранатами.

6. Німецькою мовою слова Gaswagen, Gasenwagen, Vergasungswagen означають не "душогубку", а "газовий автомобіль". Під час і після війни сотні тисяч так званих "Газогенераторних автомобілів", що працювали на дровах, які перетворюються газогенератором на газове паливо, функціонували у всій Європі і в СРСР. Жодного автомобіля-"душогубки" не знайдено, такі автомобілі існували лише в чутках, які потім роздмухувались військовою пропагандою. З іншого боку, є відомості, що "душогубки" існували в реальності і використовувалися в невеликих масштабах для ліквідації ув'язнених в СРСР ще в кінці 30-х років. Винайшов їх якийсь Ісай Давидович Берг, інженер на службі НКВД. Ім'я не зовсім німецьке, чи не так?

7. Ця ж біблійна цитата написана на пам'ятнику "Мінора", встановленому в Бабиному Яру в 1991 р.

8. Де набралось стільки каменів у піщаному і глинистому Бабиному Яру?

9. Типовий приклад біблійного "гуманізму"!

10. У німецькому тексті стоїть слово Panzerreiter. Цього слова просто немає в словниках. Схоже, що автор статті і сам не знає, хто це такі. В американській та англійській арміях під бронекавалерістами (броньована кавалерія) розуміють розвідувальні частини, оснащені легкими танками і броньовиками і провідні розвідку боєм. Німці називають такі війська "танкорозвідувальними", але для конвою полонених вони не могли застосовуватися - нагадує, німцям потрібно розвивати наступ і для танків і броньовиків була зовсім інша робота! Може бути, мова йде про самих звичайних кавалеристів, що начепили на груди кіраси? Але ця форма часів Наполеонівських воєн виглядає в 1941 році дуже гротескно.

11. Автомати (вірніше, пістолет-кулемети) перебували на озброєнні зовсім не всіх частин вермахту, а, перш за все парашутистів, танкістів, лише пізніше - мотопіхоти та інших родів військ. У 1941 році їх було порівняно мало, і вони були потрібні на фронті. Повторюся - всі німці з автоматами - це

картина з фільмів, а не з військової історії. І як щодо постійної нестачі ресурсів у Німеччині? Як це узгоджується з безцілним з військової точки зору величезною витратою боєприпасів?

12. А за згвалтування - військовий трибунал і смертна кара.

13. Не можна не згадати не так давно поставлений пам'ятник "Дітям, які загинули в Бабиному Яру", що зображає саме ЛЯЛЬОК! Що це - підсвідомий натяк на казку, на театр, одним словом - на міф?

14. Тираспольська вулиця знаходиться поблизу залізничної станції «Сирець» приблизно за 1,5 км від місця, де стоїть пам'ятник загиблим у Бабиному Яру. Неозброєним оком з Тираспольської нічого в Бабиному Яру бачити не можна. З одного боку, можливо, все відбувалося набагато ближче до станції «Сирець», а зовсім не в Бабиному Яру? З іншого боку - станцію «Сирець» не можна бачити з території кабельного заводу. Ніяк не виходить визначити місце страт, яке повинно задовольняти взаємовиключним вимогам - бути видимим і з Тираспольської вулиці і з кабельного заводу, а до того ж якось прив'язуватися до Бабиного Яру. До речі, а до чого тут згаданий раніше Лук'янівський Яр? Це зовсім інше місце!

15. "Візьмемо для прикладу нашого крикливого поета Євгена Євтушенка. Віршописець він нікчемний, але горлатий, нахабний і брехливий. Прославився він, в основному, своїм спірним віршем "Бабин Яр". В "Бабиному Яру" гітлерівці розстріляли 200 тисяч радянських людей, у тому числі 34000 жидів. Див. "Книгу про російське жидівство (1917-1967)" під. ред. Я. Фрумкіна. Нью-Йорк, 1968, стор 82. А Євтушенко у своєму вірші підносить справу так, ніби в Бабиному Яру лежать одні жиди - і вимагає їм пам'ятник. Типово по-юдейському: 1/6 жидів - це люди, а 5/6 - жидів - це гої, нелюдь. За це Євтушенка трошки покритували в радянській пресі. Але тут за нього заступилася міжнародна преса, якою заправляють жиди. І в результаті вийшов неприємний міжнародний скандал "(Григорій Климов, "Протоколи радянських мудреців "). До речі, Климов був одружений на племінниці Вадима Майковського - начальника російської поліції Києва при німцях. Климов стверджує, що "господар Бабиного Яру" Майковський був напівбожевільним і напівжидом.

16. "А таких що мали броню, серед жидів було безліч, що не залишалося непоміченим усією країною і викликало далеко не дружні почуття по відношенню до жидів".

"Оскільки переважна більшість цих відповідальних працівників були жиди, які при евакуації рятували і свої сім'ї, то виходило, що евакуюються саме жиди, займаючи поїзда і автотранспорт. Крім того, уряд СРСР, з огляду на небезпеку знищення жидів, які потрапили до німців, зі свого боку насамперед намагався евакуювати жидів. Ця остання обставина - всебічне сприяння уряду СРСР справі порятунку жидів перед наступаючими німцями - замовчується або навіть деякими жидівськими дослідниками цього питання взагалі заперечується" (Андрій Дикий, "Жиди в Росії і в СРСР" Нью-Йорк. 1976 рік.).

«Багатьох і багатьох врятувала від знищення евакуація 1941 і 1942 років. Низка жидівських джерел воєнного та повоєнного часу не піддає сумнівам енергійність заходів для цієї евакуації. Наприклад, у збірці «Жидівський світ» 1944 року читаємо: «Радянська влада повністю давала собі звіт в тому, що жиди є найбільш уразливою частиною населення, і, незважаючи на гостру потребу армії в рухомому складі, тисячі потягів були надані для їх евакуації. ... У багатьох містах ... жидів евакуювали в першу чергу», хоча автор вважає перебільшенням «твердження жидівського письменника Давида Бергельсона, ніби [загалом] 80% жидів були благополучно евакуйовані». - «У Чернігові до війни жидівське населення обчислювалася в 70000 чоловік, з яких до приходу німців залишилося 10000 .... У Дніпропетровську з 100000 жидівського населення до приходу німців залишилося тільки 30000». У Житомирі з п'ятдесяти тисяч жидів виїхали не менше сорока чотирьох. - У бюлетені «Хайаса» влітку 1946 року Є.М. Кулішер писав: *«Не викликає сумнівів, що радянська влада вживала спеціальні заходи для евакуації жидівського населення або для полегшення його стихійної втечі. Поряд з державним персоналом і промисловими робітниками і службовцями всім жидам надавалася перевага [при евакуації] ... Радянська влада надала тисячі поїздів спеціально для евакуації жидів»*; Для забезпечення безпеки при бомбардуваннях евакуювали жидів і на багатьох тисячах підвід, що споряджалися від колгоспів і радгоспів глибше до залізничного вузла. Б.Ц. Гольдберг, зять Шолом-Алейхема, що був кореспондентом нью-йоркської жидівської газети «Дер Тог», «після чергової поїздки в Радянський Союз взимку 1946/47 року надрукував статтю "Як під час війни евакуювали жидів в Радянській Росії"» («Дер Тог» , 21 лютого 1947): кого він про це розпитував на Україні, «жидів і християн, військових і евакуйованих, всі відповідали, що політика влади полягала в тому, щоб надати жидам перевагу при евакуації, намагатися вирвати їх чим більше, щоб наці не могли їх знищити» І колишній радянський партизан Моше Каганович у своїх потім (1948) закордонних спогадах підтверджує, що радянська влада надавала для евакуації жидів всі наявні транспортні засоби, понад потягів - і вантажні обози, і було наказано евакуювати «з областей, яким загрожував ворог, в першу чергу громадян жидівської національності».

У матеріалах Жидівського Антифашистського Комітету міститься повідомлення: «В Узбекистан, Казахстан та інші середньоазіатські республіки евакуювалися на початку Вітчизняної війни близько півтора мільйона жидів» Ця цифра - без Волги, Уралу, Сибіру. У той же час «жидівських колоністів у Криму евакуювали настільки завчасно, що вони були в змозі вивести всю худобу, і все землеробське знаряддя»; «відомо, що навесні 1942 року жидівські колоністи з України створили колгоспи на Волзі, за «іронією долі» на місцях німців Поволжя, висланих декретом радянського уряду від 28 серпня 1941 р.

... У 1943 р. з семи повідомлень Надзвичайної Державної Комісії з розслідування гітлерівських злочинів (за окремими місцями, а також щодо винищення радянських військовополонених, про руйнування культурних цінностей нашої країни) тільки в одному говорилося про винищення жидів - у Ставропольському краї, поблизу Мінеральних Вод. - А в березні 1944 Хрущов, виступаючи в Києві з промовою про страждання, перенесених України під окупацією, взагалі «жодним словом не згадав про жидів» (А. Солженіцин «Двісті років разом» В 2 т. Т. 2. — М.: Русский путь. 2002)

17. Ця ж цифра - три тисячі - спливає в (можливо, апокрифічних або зовсім фальшивих) матеріалах допитів шефа Гестапо Генріха Мюллера (Грегори Дуглас, "Шеф Гестапо Генріх Мюллер Вербувальні бесіди."):

"- Хіба не було 30 000 жидів, вивезених за місто і розстріляних СС?

- Ні. Українська поліція, дозвольте мені повідомити вам, заради власної розваги розстріляла близько 3000 жидів. Хтось додав зайвий нуль. Начальник поліції був пізніше нами розстріляний.

- За вбивство жидів?

- За не узгоджені з владою вбивства "(стор.242-243).

18. Виходить, що німці розбирали в своєму власному тилу залізну дорогу, щоб витягти рейки для кремації давно померлих людей? Навіщо вони тоді охороняли свої комунікації від диверсій партизан, якщо тут перед наступом Червоної Армії, коли шляхи сполучення особливо важливі для перекидання резервів або для організованого відступу, вони ламають свої залізні дороги? Навіть і без цього, розбирання колій вимагає багато часу і сил, використання транспорту і є небезпечними - саме через партизанів.

19. Причому вбивали ж пострілами з пістолета! Як можна розстрілювати в потилицю з автомата, а тим більше - з кулемета? А в пістолетній обоймі німецького Вальтера П-38 всього вісім патронів, отже темпи розстрілу не могли бути високими. Не можна таким чином вбити 33 тисячі чоловік за три дні. І якщо в Бабиному Яру дійсно лежать люди вбиті пострілами в потилицю, чи не слід припустити, що вони є українськими політв'язнями, що розстріляні у порівняно недалеко розташованій Лук'янівській в'язниці або привезені звідти в Яр? І хто в такому разі їх вбивав? Відомо, що на український батальйон «Нахтігаль» перекинули вбитих НКВС перед приходом німців у Львові в'язнів львівських тюрем. Але навіть зараз малюнок, що зображає розстріляних червоними чекістами українців у багатьох книгах видається за жертв *«жидівського погрому, влаштованого у Львові українцями з німецького батальйону» Нахтігаль»*. На цю фальшивку попався навіть такий великий знавець історії спецслужб як Теодор Гладков («Таємниці спецслужб Третього Рейху», 2004). Хоча правда відома вже близько 40 років.

20. Після скасування "смуги осілості", окремого жидівського району - яким при Царя був Поділ, в Києві вже не було. Жиди жили в усьому місті. Використання не прикритих піхотою танків в палаючому ворожому місті, повному партизанів - дурна і ризикована операція.

21. На цих заходах, так само як і в 2001 році, майже не згадувалися ні радянські військовополонені, ні убиті священики, ні розстріляні українські націоналісти. Схоже, що коли в районі пам'ятника буде будуватися Жидівський меморіальний центр, то змусять прибрати і простий дерев'яний хрест, поставлений в пам'ять Олени Теліги та інших страчених українських націоналістів. Хрести декому точно не сподобаються. Так відбувається в Освенцімі, де поляків змушують прибирати хрести, оскільки це місце визнано "жидівською" (і лише жидівською) святиною. Про це писав, зокрема, Юрій Вороб'євський.

22. Як відомо, потім Удовенко був міністром закордонних справ, а опісля очолив Народний Рух, який чомусь вважається "патріотичним", - чергову псевдонаціоналістичну партію "кишенькової опозиції". Заклинання про жидівські страждання добре допомагають робити кар'єру.

23. Герман Герінг.

24. Яким чином відновлюють цивілізовані країни пам'ять своїх загиблих громадян у дуже схожому на Бабин Яр випадку - демонструє Польща. В листопаді 2010 р. українська влада дала згоду на проведення розкопок у селищі Биківня під Києвом для пошуку розстріляних НКВС в 1940 році громадян Польщі. Україна таким чином відповіла на неодноразові прохання польської влади, які озвучував, зокрема, Президент Польщі Броніслав Коморовський під час візитів до України у вересні

та жовтні 2010 року, та під час візиту українського прем'єра до Польщі. Розкопки будуть вести польські та українські експерти. Пошуки розстріляних громадян Польщі будуть проводитися в одній із частин поховального меморіалу в Биківні, де спочивають останки понад 100 тис. жертв комуністичних репресій. Поляки вважають, що у Биківні можуть бути поховані близько 3,5 тис. поляків, в тому числі військових, які були взяті в полон після захоплення Польщі 17 вересня 1939 р. На території нинішньої України полонених поляків розстрілювали також у Харкові.

25. У листопаді 2011 р. Держдума Росії прийняла заяву "Про Катинську трагедію та її жертв", якою визнала масовий розстріл польських громадян у Катині злочином сталінського режиму. У квітні 2011 року на сайті Росархіву були опубліковані документи, які свідчать про те, що розстріл поляків був здійснений за прямою вказівкою Сталіна. На МВТ совети намагалися звинуватити в Катинському злочині німців. Як доказ були представлені звіти айзатцкоманд у яких стверджувалося, що німці вбили там чи то двадцять дві тисячі (МВТ т. XXII 238 [270]), чи то дванадцять тисяч (МВТ т. XXII 312 [356]) людей.

26. Дивно, що деякі автори не просто бачать у цих планах прагнення влади приховати від громадськості трагедію Бабиного Яру (скоріше варто поставити питання - може і справді приховували, щоб ніхто не знав, ХТО там вбивав насправді КОЛИ і КОГО?). Вони навіть оголошують Куренівську трагедію (селевий потоп 13 березня 1961 з численними людськими жертвами) відплатою за спроби будівництва хоч чого-небудь на місці юдейських (і тільки юдейських!) страждань. Чи не простіше було б з їхнього боку чесно назвати цей потоп помстою старозавітного бога Яхве?!

До речі, в районі Бабиного Яру все ж проходило інтенсивне будівництво. Будували телевежу, пізніше - телецентр. Не так давно була побудована станція метро. Чому в процесі всіх цих робіт нічого не викопали, що могло б послужити доказами? І чи будівництво Жидівського меморіального центру не закриє назавжди можливість незалежного розслідування? Адже під центром не покопати...

Примітки

[1] Для іншого більш ретельного критичного дослідження передбачуваних масових вбивств у Бабиному Яру з ще більшої кількістю документів і повідомлень про цю подію, наприклад, не підписаної копії документа без фірмового бланку, переданої до *Bundesarchiv - Militärarchiv*, rev. RH 26-454/28, (дивне повідомлення про невідому "Військову раду" від 2 жовтня 1941), cf. esp. U. Walendy, "Babi Yar - Die Schlucht 'mit 33,771 ermordeten Juden'?", in *Historische Tatsachen* No. 51, Vlotho 1992.

[2] General Jodl, on June 4, 1946, in Nuremberg before the International Military Tribunal, *Trial of the Major War Criminals*, IMT, Nuremberg 1947, v. XV, p. 329.

[3] Документ R-102 in *IMT v. XXXVIII*, pp. 292f.

[4] *Encyclopaedia Judaica*, Keter Pub. Ltd., Jerusalem, and Macmillan, New York 1971, v. 10, p. 994.

[5] Yisrael Gutman (chief ed.), *Encyclopedia of the Holocaust*, Macmillan, New York 1990, v. 1, pp. 133f.; cf. E. Jäckel, P. Longerich, H. J. Schoeps (eds.), *Enzyklopädie des Holocaust*, Argon, Berlin 1993, v. 1, pp. 144ff.

[6] *Bundesarchiv* [Federal Archives] Koblenz, R 58/218; J. Mendelsohn (ed.), *The Holocaust*, Garland, New York 1982, v. 10, pp. 51ff.

[7] E. R. Wiehn (ed.), *Die Schoah von Babi Yar*, Hartung-Gorre, Constance 1991, pp. 7f., 84, 86, 137, 141, 143f., 166f., 195f., 477.

[8] US National Archives, Record Group No. 373, exposure no. 45.

[9] Копію цієї газети можна отримати від польського історичного товариства, PO Box 8024, Stamford, CT 06905. Доповідь була підготовлена лідерами Центрального українського благодійного комітету (Краків), які прибули до Києва 29 вересня 1941 року, у перший візит до «визволеної» столиці України. Очільник цієї місії професор Кубійович - редактор Української Енциклопедії (cf. note 61). Я повинен надати цю інформацію д-ру Мірославу Драгану

[10] Цит. за Володимиром Кательницьким в "Вечірньому Києві", Березень 16-19, 1996; Кілька днів по тому цю статтю нібито передрукувала "За вільну Україну" (Львів). 10 липня 1997 тіла Кательницького і його матері були знайдені з численними ножовими пораненнями в їх скромній квартирі. Це неперевірена інформація була надана Мирославом Драганом.

[11] Радіограма No. 346/KK.

[12] M. Wolski, *Fact Sheet on the Occasion of the Fiftieth Anniversary of the Babi Yar Massacre*, Polish Historical Society, PO Box 8024, Stamford, CT 06905, Oct. 1991, pp. 2f.; cf. M. Wolski, *Revue d'Histoire Révisionniste* 6 (1992), pp. 47-58 (online: www.lebensraum.org/french/rhr/Babiy.pdf).

[13] J. Patek, *Memorial Services Commemorating the 50th Anniversary of Babi Yar Could be Attenuated by Aerial Photos Showing Absence of Mass Graves There* (unpub. MS).

[14] *JTA Daily News Bulletin*, v. VIII no. 316, Wed., Dec. 31, 1941: "Retreating Nazi Armies Intensify Anti-Jewish Terror in Ukraine", Jewish Telegraphic Agency, New York.

[15] V. M. Molotov, *The Molotov Notes on Nazi Atrocities*, The American Council on Soviet Relations, New York Jan. 6, 1942, p. 14.

- [16] J. C. Ball, *Air Photo Evidence*, Ball Resource Services Ltd., Delta/BC, 1992, pp. 106ff.; cf. his chapter, this volume.
- [17] Jewish Telegraphic Agency, *Daily News Bulletin*, March 15, 1942, p. 1, JDC Representative Reports.
- [18] J. Patek, *op. cit.* (note 13); cf. E. R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 102.
- [19] "Kijow", in *Podziemna Obsługa Prasy Pozagettowej*; cf. Archives of the Jewish Historical Institute in Warsaw, Ringelblum-I file, p. no. illegible, July 18, 1942.
- [20] *JTA Daily News Bulletin*, "Systematic Execution of Jews in Nazi-Occupied Russia Reported by Partisans", by JTA from Kujbishev; JTA New York edition, Oct. 28, 1942, p. 3.
- [21] H. W. Lawrence, "50,000 Kyiv Jews Reported Killed", *New York Times*, Nov. 29, 1943, p. 3.
- [22] J. Patek, *op. cit.* (note 13), p. 9.
- [23] *The Black Book*, Nexus Press, New York 1946 (repub. 1981), p. 360. Літературна комісія радянського антифашистського комітету на чолі з Іллею Еренбургом, навела різні свідчення очевидців, в період між 1944 і 1980 роками. Ці заяви були включені в різні "Чорні Книги", видані в Радянському Союзі, Румунії та Ізраїлі. Наприклад, цитата Гутмана. (прим. 5, т. 1, стор. 135), взята з «Чорної книги радянського жидівства» Еренбурга і Гроссмана, виданої в Нью-Йорку в 1981.
- [24] Більш детальна критика всіх звітів щодо Бабиного Яру, cf. U. Walendy, *op. cit.* (note 1), pp. 22-32.
- [25] U. Walendy, *ibid.*, p. 30.
- [26] E. R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 20.
- [27] *The Black Book*, Nexus Press, New York 1946, p. 361.
- [28] E. R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), pp. 252f.
- [29] I. Ehrenburg, W. Grossmann (eds.), *The Black Book*, Holocaust Library, New York 1980, p. 7; cf. J. Patek, *op. cit.* (note 13) as well as E. R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 147
- [30] Cf. E.R. Wiehn, *ibid.*
- [31] W. N. Sanning, *The Dissolution of Eastern European Jewry*, Institute for Historical Review, Torrance, California 1983; German ed.: *Die Auflösung des osteuropäischen Judentums*, Grabert, Tübingen 1983, ch. 2 and 4.
- [32] I. Ehrenburg, W. Grossmann (eds.), *op. cit.* (note 29), pp. 3, 8.
- [33] E.R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 148.
- [34] I. Ehrenburg, W. Grossmann (eds.), *op. cit.* (note 29), pp. 8f.
- [35] *Ibid.*, pp. 9f.
- [36] E.R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 149.
- [37] *Ibid.*, p. 146.
- [38] "At Babi Yar Trial only Four Spectators", by Philip Shabecoff reporting from Darmstadt, *The New York Times*, Feb. 14, 1968, p. 11.
- [39] A. B. Кузнецов, *Бабин Яр*, Farrar Straus and Giroux, New York 1970, стор. 109.
- [40] E.R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 175ff.; cf. also P. Longerich (ed.), *Die Ermordung der europäischen Juden. Eine umfassende Dokumentation des Holocaust 1941-1945*, Piper, Munich 1989, pp. 124-127.
- [41] E. Klee, W. Dreßen, V. Rieß (eds.), "Schöne Zeiten", *Judenmord aus der Sicht der Täter und Gaffer*, S. Fischer, Frankfurt/Main 1988, pp. 66ff.
- [42] E.R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 161.
- [43] E. Klee et al., *op. cit.* (note 41), p. 67.
- [44] G. Reitlinger, *The Final Solution*, A. S. Barnes & Co. Inc., New York 1961, p. 263; German ed.: *Die Endlösung*, Colloquium, Berlin 1992.
- [45] A. Rückerl, *NS-Verbrechen vor Gericht, Versuch einer Vergangenheitsbewältigung*, C. F. Müller, Heidelberg 1984, pp. 43ff.
- [46] A. Rückerl (ed.), *NS-Prozesse nach 25 Jahren Strafverfolgung: Möglichkeiten - Grenzen - Ergebnisse*, C. F. Müller, Karlsruhe 1972, pp. 86f.
- [47] In: *Verbrecherische Ziele - verbrecherische Mittel*, Verlag für fremdsprachige Literatur, Moscow 1963, pp. 177f.
- [48] E. R. Wiehn, *op. cit.* (note 7), p. 82.
- [49] *Ibid.*, p. 138.
- [50] "German Doctor Admits Killing 21,000 Himself", *The New York Herald Tribune*, May 1, 1945; this article does not mention Babi Yar specifically.
- [51] "Murder of 140,000 Upheld by Germany", *The New York Times*, May 1, 1945.
- [52] «Київ налічує більше жертв, Листу Сталіну повідомляють, що нацисти знищили 100,000», телеграма з Москви в *New York Times*, *The New York Times*, Dec. 4, 1943.
- [53] N. S. Khrushchev, in *Erhabener Ideengehalt und künstlerische Meisterschaft - Die große Kraft sowjetischer Literatur und Kunst*, Moscow, March 8, 1963, p. 207; також "Правда" від 8 березня, 1963.
- [54] Institute of Jewish Affairs (ed.), *Hitler's Ten Year War*, New York 1943, p. 186.
- [55] *Encyclopedia Judaica*, *op. cit.* (note 4), v. 11, p. 57.
- [56] R. Hilberg, *The Destruction of the European Jews*, Holmes & Meier, New York 1973, p. 192; 1st ed.: Quadrangle Books, Chicago 1961; 2nd ed. 1967; later ed.: Holmes & Meier, New York 1985.
- [57] G. Reitlinger, *op. cit.* (note 44), pp. 227, 237.

- [58] *Encyclopaedia Judaica*, op. cit. (note 4), v. 10, p. 994; *Encyclopedia of Ukraine*, University of Toronto Press, Toronto 1988, v. 1, p. 154.
- [59] E. R. Wiehn, op. cit. (note 7), p. 133.
- [60] *Ibid.*, p. 137.
- [61] *Encyclopedia of Ukraine*, University of Toronto Press, Toronto 1988, v. 1, p. 154.
- [62] Cf. introductory information and General Jodl, in op. cit. (note 2).
- [63] U. Walendy, op. cit. (note 1), pp. 29, 37.
- [64] J.-F. Steiner, *Treblinka, la révolte d'un camp d'extermination*, Fayard, Paris 1966, pp. 17ff.; German ed.: *Treblinka, die Revolte eines Vernichtungslagers*, Stalling, Oldenburg 1966, pp. 338f.
- [65] Regarding *Schindler's List* cf. the contribution of Udo Walendy in this volume.
- [66] G. Knopp, *Der verdammte Krieg - Unternehmen Barbarossa*, Bertelsmann, Munich 1991, p. 132.
- [67] W. Benz (ed.), *Legenden, Lügen, Vorurteile... Ein Lexikon zur Zeitgeschichte*, dtv, Munich 1990, p. 44.
- [68] Document USSR-9, Extraordinary State Commission on the Atrocities Perpetrated by the German Fascists in City of Kyiv, para. 5, col. 1, *IMT* v. VII, p. 556.
- [69] *Amtliches Material zum Massenmord von Winniza*, Franz. Eher Nachf., Berlin 1944.
- [70] Н.Ф.Петренко, Н.Т.Горбачова, свідчення очевидців, Документ СССР-9, МБТ т. VII, 1948, с. 541.
- [71] Див. також A. Rückerl, op. cit. (note 46), pp. 86f.
- [72] C. Clarke, *Eichmann - The Man and His Crimes*, Ballantine Books, New York 1960, p. 62.
- [73] L. Yahil, *The Holocaust*, Oxford University Press, New York 1990, p. 257; first pub. in Israel.
- [74] Wien, op. cit. (note 7), p. 137.
- [75] *Ibid.*, p. 143.
- [76] *Ibid.*, p. 167.
- [77] *Ibid.*, p. 195.
- [78] *Zentrales Staatliches Archiv der Oktoberrevolution*, Verzeichnis, 65th ed. Chr. 5., Moscow.
- [79] Wien, op. cit. (note 7), p. 477.
- [80] Deutsch-russisches Wörterbuch, *Sowjetische Enzyklopädie*, Moscow 1971, p. 577.
- [81] Українське телебачення, Київ, 6 жовтня, 1991.
- [82] V. Posner, H. Keyssar, *Remembering War: a US-Soviet Dialogue*, Oxford University Press, New York 1990, стор. 206.
- [83] V. Korotych, *Lecture in Toronto, Canada, at the Canadian Institute of Internal Affairs*, April 23, 1990.
- [84] R. Grenier, "Infectious Nationalism", *The Washington Times* (from New York), September 5, 1991, p. G4.
- [85] Cf. E.R. Wiehn, op. cit. (прим. 7), pp. 114f.
- [86] D. Humenna, *Kreshchaty Yar*, Association of Ukrainian Authors and Journalists, New York 1956, p. 195.
- [87] *Большая Советская Энциклопедия*, Москва 1950, т. 4, с. 1.
- [88] *Большая Советская Энциклопедия*, Москва 1970, т. 2, с. 501.
- [89] *Енциклопедія України*, Shevchenko Scientific Society, Paris / New York 1955, v. II, pp. 5-33.
- [90] Ukrainian National Association (ed.), *Ukraine, a Concise Encyclopedia*, University of Toronto Press, Toronto 1971, v. II, p. 1271.
- [91] *Grand Larousse Encyclopédique*, Librairie Larousse, Paris / New York 1960, v. 1, p. 817.
- [92] *Brockhaus Enzyklopädie*, Wiesbaden 1967, v. 2 and supp. v. 22.
- [93] *Enciclopedia Europea*, Garzanti, Rome 1976, v. 1, p. 934.
- [94] *Enciclopedia Universal Nautea*, Ediciones Nauta, Madrid 1977, p. 192.
- [95] *Encyclopaedia Britannica*, Encycl. Brit. Inc., Chicago, editions from 1945 to 1984.
- [96] *Academic American Encyclopedia*, Grolier Inc., Danbury 1991, v. 3, p. 7.
- [97] *Brockhaus Enzyklopädie*, Mannheim 1987, v. 2, p. 446.
- [98] *Meyers Enzyklopädisches Lexikon*, Bibliographisches Institut Mannheim, Mannheim 1971, v. 3, p. 274.
- [99] J. G. Burg, *Schuld und Schicksal*, Schütz, Preußisch Oldendorf 1990, p. 50.
- [100] Johannes Heer, Klaus Naumann (ed.), *Verbrechen der Wehrmacht 1941-1944*, Hamburger Edition, Hamburg 1995.
- [101] Лист Бундесархіва в Гессені від 15 квітня 1997 р. автору.
- [102] *Brockhaus Enzyklopädie*, op. cit. (note 92), 1970, v. 9, p. 516.
- [103] W. N. Sanning, op. cit. (note 31), English ed. pp. 85ff.
- [104] *Ibid.*, Table 6, English ed. p. 101.
- [105] *Zentralblatt des Reichskommissars für die Ukraine*, Rowno, year 2 no. 2, Jan. 9, 1943, pp. 8-20.
- [106] G. Reitlinger, op. cit. (note 44), p. 500.
- [107] W.N. Sanning, *The Dissolution...*, p. cit. (note 31), p. 119.
- [108] E.R. Wiehn, op. cit. (note 7), p. 112.
- [109] *Brockhaus Enzyklopädie*, op. cit. (note 92), v. 9, p. 514.
- [110] Cf. Roland Bohlinger, Johannes P. Ney, *Zur Frage der Echtheit des Wannsee-Protokolls*, 2nd ed., Verlag für ganzheitliche Forschung und Kultur, Viöl 1992, 1994; Roland Bohlinger (ed.), *Die Stellungnahme der Leitung der Gedenkstätte Haus der Wannsee-Konferenz zu dem von Bohlinger und Ney verfaßten Gutachten zur Frage der Echtheit des sogenannten Wannsee-Protokolls und der dazugehörigen Schriftstücke*, Verlag für ganzheitliche Forschung, Viöl 1995.

- [111] K. Koch (Buchenwald) and H. Florstedt (Majdanek); cf. A. Rückerl, *op. cit.* (note 46), pp. 126f.
- [112] H. Roques, *Faut-il fusiller Henri Roques?*, Ogmios Diffusion, Paris 1986; cf. the chapter by F. P. Berg, this volume.
- [113] Cf. the chapter by A. Neumaier, this volume.
- [114] Cf. F. Kadell, *Die Katyn-Lüge*, Herbig, Munich 1991.
- [115] *Brockhaus Enzyklopädie*, *op. cit.* (note 92), 1970, v. 9, p. 602; and R. Conquest, *The Harvest of Sorrow*, Oxford University Press, Oxford / New York 1986, p. 328.
- [116] *Semit - Das deutsch-jüdische Meinungs- + Zeitungsmagazin*, Dreieich 1991, no. 4, p. 68.
- [117] *Neue Zürcher Zeitung*, Zürich, Jan. 20, 1963, p. 6.
- [118] В. Некрасов, Литературная газета, Москва, Окт. 10, 1959.

Додатки

Уривок з книги Йоахіма Гофмана

"Сталінська винищувальна війна (1941-1945 роки)"

... Через кілька тижнів після виявлення масових поховань Катині, в травні 1943 р., німці натрапили під Вінницею на інші масові поховання, в яких були поховані близько 10000 українських жертв НКВС. Залучена німецькою стороною Міжнародна комісія судових медиків з 11 європейських держав (Бельгія, Болгарія, Угорщина, Італія, Нідерланди, Румунія, Словаччина, Фінляндія, Франція, Хорватія та Швеція) так само, як і окрема комісія німецьких експертів з судової медицини і криміналістики, після ретельного розслідування дійшли одностайного висновку, що вбивства були скоєні між 1936 і 1938 рр.. пострілами в потилицю, в типовій манері НКВС.¹ Після війни цей висновок повністю підтвердила підкомісія американського Конгресу під головуванням члена Палати представників Чарльза Керстена, який представив свої результати Конгресу 31 грудня 1954. Після того, як 9 серпня 1943 німці опублікували протокол медичного розслідування, радянське керівництво активізувалося. Був задіяний пропагандистський апарат, щоб у будь-який спосіб похитнути довіру до медичних авторитетів з Німеччини та інших країн. Так, їх стали обзивати "бандою гестапівських агентів" і "підкуплених провокаторів". 19 серпня 1943 Совінформбюро розповсюдило під примітною назвою "Катинь № 2" заяву, в якій "німецькі кати", "головорізи", "кровожерливі нелюди", "гітлерівські негідники", "гітлерівські людоджери", "фашистські вовки", "вбивці", "бандити", "шахраї" і "мародери", як і в Катинській справі, були звинувачені в тому, що вони самі вчинили злочин у Вінниці, а тепер намагаються приписати "радянському народові свої власні німецькі злочини".²

За словесними образами і всім пропагандистським галасом занадто ясно проглядалася розгубленість совєтів, знову викритих у масовому вбивстві перед світовою громадськістю. Щоправда, Вінницю надалі за можливістю обходили мовчанням, проте режим був стривожений і намагався тепер перехопити ініціативу і випередити противника. 19 квітня 1943, через кілька днів після повідомлення німців про виявлення масових поховань Катині, Президія Верховної Ради СРСР видала Указ "Про міру покарання для німецько-фашистських злочинців ..." - спочатку швидше як жест безсилля. Однак цей указ був тепер використаний, щоб інсценувати показовий процес у Харкові, перший "процес над військовими злочинцями" взагалі. У Харкові НКВС вчинив нечувані звірства. Тільки в 1937-41 рр.. обласним управлінням НКВС на чолі з Райхманом і Зеленим тут були ліквідовані і поховані, зокрема, в лісі, в "плановому квадраті 6" "тисячі і тисячі" людей, а навесні 1940 р. - також 3891 польський офіцер. А коли радянські війська навесні 1943 р. ненадовго захопили Харків назад, то прикордонні частини НКВС, згідно ретельним німецьким розслідуванням, розстріляли тут за кілька тижнів не менше 4000 чоловік, майже 4% решти населення, "включаючи і дівчат, що вступили в зв'язок з німецькими солдатами", за звинуваченням у співпраці з німецькими окупаційними властями. Але Харків виявився настільки зручним місцем для організованого там з 15 по 18 грудня 1943 процесу над військовими злочинцями не тільки з тієї причини, що він був центром радянських масових розстрілів на Україні, але тому що взимку 1941/42 рр.. тут нібито здійснювала масові вбивства тисяч жидівських жителів німецька оперативна група С охоронної поліції і СД, а саме оперативна команда 4а на чолі зі штандартенфюрером СС Блобелем.³

На той час проблема дискредитації німецького противника у війні була, без сумніву, лише почасти юридичною, а в першу чергу пропагандистським завданням, яке було доручене перевіреному

спеціалісту, письменникові Толстому, як члену "Надзвичайної державної комісії". У декількох статтях, що поширювалися передусім в західному зарубіжжі під заголовками "Ми вимагаємо відплати", "Чому ми називаємо їх чудовиськами", "Нацистські гангстери перед радянськими суддями", Толстой використав засуджені в Харкові злочини оперативної групи С як привід, щоб повними ненависті виразами затаврувати як німецький Вермахт, так і весь німецький народ.⁴ Толстой, правда, не зумів навести доказів відповідальності німецького Вермахту, але він вважав за можливе виступити з сентенціями наступного роду:

"Німецькі армії вторглися в нашу країну подібно чудовиську з іншої планети. Ми змушені говорити про цих німецьких людей як про чудовиськ, навіть якщо назвемо лише факти, розслідувані Надзвичайною державною комісією. В даному випадку факти стосуються міста Харкова".

Він додав:

"Нам довелося вбити мільйони німців". "Нацисти не обманювали Німеччину, - спробував він, нарешті, звинуватити весь німецький народ. - Вони говорили зовсім відкрито: зрости твоїх синів безсовісними вбивцями і злодіями, а твоїх дочок нещадними наглядачками над тими, хто стане твоїми рабами. Готуйся завоювати світ! Німеччина погодилася на угоду."

Отже, настільки ж брехливе, як і безглузде твердження, з якого у Толстого потім випливав наступний висновок:

"За скоєні нею злочини несе відповідальність вся німецька нація ... Я звинувачую німецьку націю, німецьку цивілізацію в безпрецедентних злочинах, скоєних німцями холоднокрівно, в стані повної осудності. Я вимагаю відплати!"

Тим самим у грубій формі був передбачена пропагандистська теза, далекодучий вплив якої прикрим чином відчувається аж до наших днів.

Радянська тактика повторилася потім у Київській справі, вона повторилася і в Мінській справі. Адже і тут використовувався метод перекриття радянських звірств німецькими звірствами. Поблизу Києва, у Дарницькому лісі і під Биківнею, в 30-х роках були поховані 200000-300000 людських тіл,⁵ лише мала частина жертв радянського режиму на Україні, точне число яких, можливо, не вдасться встановити вже ніколи. Адже тільки на Західній Україні, тобто в Східній Польщі, згідно з оцінками деяких істориків, в 1939-41 рр.. ліквідували мільйон людей - дані, які в цьому випадку, можливо, все ж завищені. У всякому разі, жертвами голоду, навмисне організованого в 30-х роках Сталіним та його поплічниками, стали 7-8 мільйонів сільських жителів України.

На цьому тлі слід розглянути той факт, що Київ у той же час став і символом злодіянь оперативних груп охоронної поліції і СД з німецького боку. Адже Червона Армія - подібно, скажімо, німецьким військам в 1918 р., при відході до "Лінії Зігфріда", тільки в більш жорсткій формі і в більшому масштабі - підготувала в Києві вибухи і підпали, які після заняття міста викликали неабиякі матеріальні руйнування і значні втрати, в т.ч. серед українського населення. Як відплату за ці тривожні події зондеркоманда 4а оперативної групи С розстріляла 29 і 30 вересня 1941 33.771 непричетних жидівських жителів.⁶ Незвично точна цифра 33.771 розстріляних цивільних осіб заснована на даних оперативної групи С і, мабуть, повідомлялася нею наверх неодноразово, наприклад, в донесенні № 101 від 2 жовтня 1941 р., хоча й лаконічно і, що кидається в очі, "замовчуючи метод езекуції і місце різанини київських жидів".

У подальшому кількість жертв залишалася спірною, щодо неї дійсно курсували різні оцінки. Вже у рішенні американського Верховного комісара Джона Макклоя від 31 січня 1951 р. щодо прохання про помилування засудженого до смерті в ході процесу оперативних груп (справа 9) начальника зондеркоманди 4а оперативної групи С штандартенфюрера СС Блобеля було визнано доречним зазначити, *"що на його (Блобеля) думку число розстріляних під Києвом людей становило лише половину названої цифри"*.⁷ Отже, навіть у цьому американському документі, виданому "Управлінням Верховного комісара США в Німеччині", в усякому разі, допускається можливість набагато меншого числа жертв. "Цифрові дані про різанину в Києві містять загадки", - вважає і Фрідріх (Friedrich) у своїй виданій в 1993 р. книзі "Закон війни" (Das Gesetz des Kriegeres). Польський вчений Вольський в дослідженні, виданому "Товариством польської історії" в Стамфорді (штат Коннектикут) в 1991 р., нарешті, порівняв одну з іншою різні цифри київських жертв і отримав при цьому примітні результати.⁸ Адже він встановив коливання в оцінках, що становлять від 3000 до

300000. Нижча цифра 3000 зазначена в "Енциклопедії України" (Encyclopedia of Ukraine; Торонто, 1988), вищу цифру 300000 розповсюдив 23 квітня 1990 також у Торонто Коротич, показним чином - агент НКВС/КДБ і близький співробітник Горбачова. 10000 жертв вказані в "Великому енциклопедичному словнику Ларусс" (Grand Dictionnaire Encyclopedique Larousse, Париж, 1982), 50000-70000 - в "Великій радянській енциклопедії" (Москва, 1970), 100000 - в "Жидівської енциклопедії" (Encyclopaedia Judaica; Єрусалим, 1971).

Втім існують різні дані не тільки щодо кількості жертв, але й щодо обставин розстрілу жидів, які залишалися в Києві у вересні 1941 р. після евакуації, щодо місця розстрілу і поховання. Так, згідно Вольському, поки ще марно шукати настільки символічну сьогодні назву Бабиного Яру, розташованого на північному заході від Києва, у наступних великих довідкових виданнях:⁹

- "Велика радянська енциклопедія" (Москва, 1950-1955),
- "Велика енциклопедія Ларусс" (Grand Larousse Encyclopedique; Париж, 1960),
- "Британська енциклопедія" (Encyclopaedia Britannica; Чикаго, 1972),
- "Європейська енциклопедія" (Enciclopedia Europea; Рим, 1977),
- Enciclopedia Universal Nauta (Мадрид, 1977),
- "Академічна американська енциклопедія" (Academic American Encyclopedia; Данбері, 1991).

Ключове слово "Бабин Яр" вперше зустрічається в "Великій радянській енциклопедії" (Москва, 1970) і в "Жидівській енциклопедії" (Єрусалим, 1971), чії набагато завищені дані в 100000, принаймні, були пущені в обіг НКВС і вперше названі 4 грудня 1943 в повідомленні "Нью-Йорк Таймс" з Москви, яке ще буде цитуватися нижче.

Адже невідому тоді назву Бабиного Яру в радянську військову пропаганду ввів в листопаді 1943 р. НКВС, у зв'язку з розгорнутими на всю потужність спробами приховування "Катинської справи". Незабаром після того, як Совети знову оволоділи українською столицею, вони запросили групу кореспондентів західної преси, щоб оглянути Бабин Яр, що видавався тепер за місце бійні.¹⁰ Однак речові докази, мабуть, виявилися мізерними. А вивчення результатів численних аерофотозйомок в наші дні, схоже, привело до висновку, що, на відміну від ясно видимих великих масових поховань НКВС у Биківні, Дарниці і Білгородці і на відміну від ясно помітних масових поховань Катині (до речі, відповідно до статті "Нью-Йорк Таймс" від 6 травня 1989 р., це - остаточний доказ радянської вини у вчиненні злочину), територія Бабиного Яру в 1939-44 рр., під час німецької окупації, залишилася недоторканою. Для підкріплення твердження, що німці тут, у Бабиному Яру, "розстріляли з кулеметів від 50000 до 80000 жидівських чоловіків, жінок і дітей", НКВС в 1943 р. підготував і трьох так званих «свідків», розповіді яких, однак, викликали ще більший скепсис в кореспондентів, перш за все в досвідченого представника "Нью-Йорк Таймс" Лоуренса. Тому опублікована потім 29 листопада 1943 в "Нью-Йорк Таймс" стаття "Повідомлення про вбивство 50 000 київських жидів" (50 000 Kiev Jews Reported Killed), вже очищена від самої грубої брехні щодо "радянських партизан" і "машин-душогубок", і мала примітний підзаголовок **"Решта доказів мізерні"** (Remaining Evidence is Scanty),¹¹ що було рівнозначне явній невдачі зусиль НКВС. Але демонстрація так званих «свідків» у справі досі невідомого Бабиного Яру вже замислювалася, згідно з Никифоруком, як свого роду «проби» "генеральної репетиції брехливих свідчень про бійню в Катинському лісі, які вимагав НКВС".¹² І тому НКВС поспішав, підтягнувши резерви, відновити свою зіпсовану правдоподібність.

Уже 4 грудня 1943 р. "Нью-Йорк Таймс" знову повідомила в статті "Київ налічує більше жертв" (Kiev Lists More Victims), що, згідно з першими шпальтами московських газет, 40000 жителів направили "прем'єр-міністру Сталіну лист", в якому "підвищили оціночну цифру вбитих і спалених у Бабиному Яру до більше 100000".¹³ Мова тут йшла, звичайно, про грандіозну акцію НКВС, адже тільки НКВС міг організувати відправку таких листів Сталіну. Але з тих пір цифра 100000, пущена в обіг НКВС, як і Бабин Яр як місце розстрілу і поховання, стали невід'ємними реквізитами радянської пропаганди. Ми знову знаходимо їх вже навесні 1944 р. в повідомленні спеціальної комісії під керівництвом Хрущова¹⁴ (який в 30-х роках, як відомо, сам робив тяжкі злочини щодо українців), де тепер теж стверджувалося, що в Бабиному Яру було вбито *"більше 100000 чоловіків, жінок, дітей і людей похилого віку"*, а ще 25000 - в німецькому каторжному таборі Сирець під Києвом, де насправді, за українськими оцінками, стали жертвами насильства, хвороб і голоду 1000 осіб.

Повідомлення комісії Хрущова, до якої входили провідні партійні, державні і господарські діячі, заслуговує уваги тому, що в ньому, крім Бабиного Яру, Сирця і деяких менш відомих місць, називається і Дарниця, де німці, як стверджувалося тепер, також вбили "більш 68000 радянських військовополонених і цивільних жителів". Тим самим загальне число жертв німецьких окупаційних

властей в Києві, про які стверджує спеціальна комісія Хрущова - 195000, виявилось близьким до загального числа жертв НКВС - 200000-300000, які, як вважають, поховані в масових могилах у Дарницькому лісі, а також під Биківнею і Білгородкою. Ця цифра стала потім і центральним пунктом повідомлення "Надзвичайної державної комісії" по Києву від 9 березня 1944 р. і оскільки це повідомлення, як і повідомлення про розслідування Катинської справи, на підставі статті 21 Лондонського статуту було визнано Міжнародним військовим трибуналом в якості радянського доказового матеріалу (документ СРСР-9), то радянський обвинувач, старший радник юстиції Смирнов міг стверджувати 14 лютого 1946 в Нюрнберзі:¹⁵ "З доповіді Надзвичайної державної комісії по місту Києву, який буде представлений трибуналу пізніше, видно, що в Бабиному Яру в ході цієї жорстокої так званої акції були розстріляні не 52000, а 100000 осіб", а 18 лютого було сказано: "Більше 195 000 радянських громадян були закатовані, розстріляні і вбиті газом в "машинах-душогубках" у Києві, у тому числі 1) більш 100000 чоловіків, жінок, дітей і людей похилого віку в Бабиному Яру..." Докази не були надані, радянський обвинувач, як і в Катинській справі, просто послався на уявні показання свідків, представлених НКВС.

Правда, совєтам не вдалося протягти в Нюрнберзі свої звинувачення у Катинській справі, і не в останню чергу асоціацією Катині з Бабиным Яром пояснюється те, що і ця справа довгі роки перебувала в забутті. Наприклад, Еренбург марно намагався знову підігріти історію з Бабиным Яром в 1947 р. у своєму романі "Буря". Лише коли в 1968 р. НКВС/КДБ зміг представити ретельно проінструктованого так званого «свідка» на судовому процесі в Дармштадті - "Нью-Йорк Таймс" повідомила про це 14 лютого 1968 в статті під заголовком "Тільки чотири очевидці в Бабиному Яру" (At Babi Yar Only Four Spectators)¹⁶ - і тільки після того, як Євтушенко написав про Бабин Яр "хвилюючий" вірш, а Шостакович - твір для оркестру, символічна значущість цього поняття помітно підвищилася, що було негайно використано радянською пропагандою.

Радянські власті використовували сприятливу кон'юнктуру, щоб в кінцевому підсумку спорудити на полігоні НКВС під Биківнею (Київське обласне Управління НКВС), де - як і під Дарницею і Білгородкою поблизу Києва - знаходилися великі масові поховання сталінського періоду, монумент в пам'ять, нібито, похованих тут жертв "фашистських загарбників 1941-1943 рр.", які, як писала одна київська газета ще в 1971 р., були "по-звірячому закатовані". Проте вже в березні 1989 р. напис, що вводив в оману, був знову видалений під зростаючим тиском громадськості. Адже до цього часу, 17 березня 1989 р., радянське інформаційне агентство ТАРС повідомило, що, за даними "державної комісії" (вже четвертої у своєму роді), у Биківні та Дарницькому лісі виявлені масові поховання з останками 200000-300000 так званих "ворогів народу" сталінського періоду. Одночасно орган Спілки радянських письменників "Літературна газета" визнав доречним відзначити в квітні 1989 р., що не "німці", а сталіністи, "наші власні люди" здійснили ці масові вбивства. Страшні подробиці про масові вбивства НКВС, що тривали з 1937 р. до самої окупації міста німецькими військами у вересні 1941 р., повідомив Цариннік в статті "Київські поля смерті" (The Killing Fields of Kiev), яка була опублікована в 1990 р. у жовтневому номері журналу "Коментарі" (Commentary), видаваного Американським єврейським комітетом у Нью-Йорку.¹⁷

Щоправда, в Німеччині такі констатації фактів приймаються до відома неохоче або не приймаються взагалі. Тут радянська формула про 100000 жертв у Бабиному Яру, що не прийнята навіть в Нюрнберзі, глибоко проникла в суспільну свідомість, як показують відповідні газетні статті ювілейного 1991 року. 14 вересня 1991 якийсь Вольфрам Фогель в меморіальній статті регіональної газети "Зюдкурір" перевершив навіть вигадки сталінської військової пропаганди, стверджуючи, що "масовому захороненню Бабин Яр на околиці Києва" "довелося прийняти близько 200000 осіб, убитих під час німецької окупації".¹⁸ А президент німецького Бундестагу Зюссмут використовувала меморіальну промову в Бабиному Яру 5 жовтня 1991 як привід для необґрунтованих випадів проти всього німецького народу,¹⁹ який не мав відношення до здійсненого без його відома і без його схвалення розстрілу 33771 або - що вже вельми погано - хоча б удвічі меншого числа євреїв зондеркомандою 4а охоронної поліції і СД, а тому на нього не можна покладати і відповідальності за це. У населення Києва викликало обурення відсутність у промові Зюссмут будь-якої згадки про майже 300000 українських жертв сталінського терору в довколишніх масових похованнях Биківні - для українців до того моменту це вже було справою національної честі ("The mass graves have become a point of national honor for Ukrainians").²⁰ У Радянському Союзі доводилося використовувати Бабин Яр, щоб надати достовірність Катині, а Катинь - щоб надати достовірність Бабиному Яру. Пізній успіх радянської пропаганди у разі Бабиного Яру навіть спонукав сталіністів в 1990-91 рр.. ще раз спробувати все ж покласти провину за розстріл польських офіцерів у Катині (та інших місцях) на німців, надрукувавши в "Військово-історичному журналі" вже згадану серію статей під примітною назвою "Бабин Яр під Катинню?"

Примітки

1. Zayas, Die Wehrmacht-Untersuchungsstelle, S. 362 ff.
2. Soviet War News, 19.8.1943.
3. Krausnick, Die Einsatzgruppen, S. 193.
4. Soviet War News, 7.10., 18.11., 23.12.1943.
5. Krushelnicky, The largest massgraves of Bykovnia, near Kiev, 300.000 victims; Stalin-Opfer in Massengrab bei Kiev; «Wer zuckt, dem geben wir den Rest».
6. Krausnick, Die Einsatzgruppen, S. 190.
7. Landsberg, S. 19.
8. Wolski, Le Massacre de Baby Yar.
9. Friedrich, Das Gesetz des Krieges, S. 807 f., S. 810.
10. Див. прим. 20.
11. The New York Times, 29.11.1943.
12. Див.: Nikiforuk, прим. 20; Wolski, прим. 43.
13. The New York Times, 4.12.1943.
14. Soviet War News, 9.3.1944.
15. Der Prozeß gegen die Hauptkriegsverbrecher, Bd. VII, S. 504, S. 612.
16. The New York Times, 14.2.1968.
17. Carynnik, The Killing Fields of Kiev.
18. Vogel, Wo der Genozid begann.
19. Gedenkworte der Präsidentin, 5.10.1991, Archiv des Verf.
20. Carynnik, The Killing Fields of Kiev, S. 25.

Уривок з книги Гермара РУДОЛЬФА

«ЛЕКЦІЇ З ГОЛОКОСТУ»

... Вважається, що в 1943 році, при відступі німецької армії, айнзатцгрупи відкопали раніше викопані ними спільні могили і на гігантських вогнищах спалили трупи, що вже частково розклалися, не залишивши за собою жодних слідів. Бабин Яр - це всього лише найбільш відомий приклад. Цей гігантський захід зі знищення доказів, нібито почався влітку 1943-го і нібито проходив під кодовою назвою "Акція 1005".

З приводу слідів цих злочинів, доцільно навести короткий і типовий коментар одного офіційного історика :

"Незважаючи на те, що спалювання трупів, витягнутих з масових поховань, не стерло нацистські злочини, воно створило труднощі при встановленні фактів цих злочинів і складанні статистики по кількості жертв. У багатьох випадках комісії, які досліджували злочини нацистів в СРСР і Польщі, не знайшли слідів загальних поховань, а при складанні оцінок у них виникли труднощі" (Israel Gutman (ed.), Encyclopedia of the Holocaust, Macmillan, New York 1990, vol. I, p/ 14, entry "Aktion 1005").

Після розвалу Радянського Союзу ніхто не шукав будь-яких слідів, хоча вбивство більше ніж 30,000 київських жидів нібито добре документовано. Ця цифра, зокрема, згадується в низці німецьких документів, що, правда, Бабин Яр при цьому відкрито не називається. Так що, цілком можливо, що вбивства були скоєні десь в іншому місці...

На сьогоднішній день мені не відомий жоден представлений світової громадськості випадок, коли були знайдені масові поховання або хоча б сліди таких поховань.

... Фактом, однак, є те, що всі статистичні дані щодо населення на територіях Радянського Союзу, які в свій час перебували під німецькою окупацією, говорять про те, що ніяких масових вбивств там не відбувалося.

Якби я був на місці Сталіна, я б також не став шукати ці масові могили, оскільки, навіть якщо б німці дійсно зробили ці злодіяння (в які він, напевно, і сам не вірив), то один-два мільйони вбитих жидів все одно склали б незначну частку від десятків мільйонів більшовицьких жертв, які не були спалені "без сліду", і чий останки лежать мало не під кожним квадратним місцем російської землі.

Сюди потрібно додати братські могили мільйонів загиблих німецьких і радянських солдатів, які також повинні десь лежати. Як у такому морі трупів можна відрізнити жидів від ненезжидів, жертв айнзатцгруп від жертв комунізму або від жертв війни? З плином часу це стає все важче і важче, але головне - було б бажання. Таке бажання, очевидно, виникло у місцевої влади литовського міста Маріамполь, коли в 1996 році вони вирішили звести пам'ятник десяткам тисяч жидів, нібито вбитих там. Щоб побудувати пам'ятник у правильному місці, були проведені земляні роботи там, де, за твердженнями "очевидців", розташовувалися загальні могили. Була перекопана величезна ділянка території, але, на жаль, (чи на щастя!) нічого там так і не знайшли.

У 1949 році німецький генерал-фельдмаршал Ерх фон Манштейн постав перед британським військовим трибуналом, оскільки, будучи свого часу командувачем 11-ї німецької армії, він був звинувачений у співучасті у вбивствах, скоєних у Криму айнзатцгрупою "Д". Адвокат Манштейна, британський юрист Реджинальд Пейджет, пише в своїх мемуарах наступне:

"Мені здавалося, що твердження СД [у звітах айнзатцгруп] були абсолютно неправдоподібними. Підрозділи зі ста чоловік з вісьмома автомобілями доповідали про вбивство 10-12 тисяч жидів за два-три дні. Вони не могли посадити в одну вантажівку більше, ніж 20-30 жидів, які - не варто забувати - думали, що їх переселяють, і брали з собою свої речі. Навантаження, шлях довжиною як мінімум 10 кілометрів, розвантаження і зворотна дорога відняли б години півтори-два. Взимку в Росії дні короткі, а вночі вони не їздили. вбивство 10 тисяч жидів зайняло б щонайменше три тижні.

В одному з випадків нам вдалося перевірити ці цифри. СД стверджувала, що в листопаді вони вбили 10.000 сімферопольських жидів, а в грудні вони доповідали, що Сімферополь очищений від жидів. Шляхом ряду перехресних перевірок нам вдалося встановити, що вбивство сімферопольських жидів мало місце в один-єдиний день, 16 листопада. У Сімферополі був лише один підрозділ СД. Місце страти знаходилося в 15 кілометрах від міста. Розстріляних не могло бути більше 300 чоловік, причому, швидше за все, не всі 300 людей були жидами; це була різношерста група людей, яких підозрювали у підриивній діяльності. Подія в Сімферополі набула широкого розголосу, оскільки про неї повідав [...] свідок звинувачення, австрійський капрал на ім'я Гаффі, який стверджував, що, коли він був ординарцем, він чув, як на одному зібранні інженерів говорили про антижидівські заходи, і що він проходив повз місця розстрілу під Сімферополем.

В результаті ми [адвокати Манштейна] отримали велике число листів і змогли викликати кількох свідків, які жили в одному кварталі з жидівськими родинами і які говорили також про богослужіння у місцевій синагозі і роботі жидівського ринку, де вони купували ікони і всякі дрібнички - як до відходу Манштейна з Криму, так і після.

Не було жодних сумнівів, що жидівська громада в Сімферополі продовжувала діяти цілком відкрито, і хоча деякі з наших свідків чули чутки про ексцеси, скоєних СД в Сімферополі по відношенню до жидів, було очевидно, що тамтешня жидівська громада не знала про якусь особливу небезпеку".

Уривок з книги Тетяни ТУР

«ПРАВДА ПРО БАБИН ЯР»

... Киянин, видатний кінорежисер і сценарист Олександр Довженко у своїй книжці «Не хазяйнувати німцям на Україні», виданій на початку 1943 року, писав, що німці вивезли жидів з Києва, а не замордували: «Вивозять людей. З самого лише Києва вивезли в жовтні 1941 року 50 000 жінок».

Чи ж ті 50 000 жінок не ті самі 52 000 киян, яких Молотов для пропаганди між альянтами вирішив проголосити розстріляними?

У книжках Т.Строкача «Партизани України» та А.Чеканюка «Народне ополчення в героїчній обороні Києва і Одеси» теж нема й згадки про Бабин Яр. Бо Інформбюро Наркомінделу «пустило качку» про винищення населення Києва лишень між західними альянтами, оскільки тоді ще не було видано наказу поширювати цю звістку в Радянському Союзі.

Важливим доказом, що винищення киян у Бабиному Яру — вигадка советської пропаганди, є «Нота Народного Комиссара иностранных дел тов. В.Молотова о чудовищных злодеяниях, зверствах и насилиях немецко-фашистских захватчиков» від 6 січня 1942 року та пізніші її варіанти. В англomовних виданнях для експорту на Захід записано: «За кілька днів німецькі бандити вбили й замучили на смерть 52 000 чоловіків, жінок і дітей, знущаючись над тими українцями, росіянами й

жидами за їхню вірність Радянському уряду... Німці зібрали велике число жидів, зокрема жінок і дітей, на жидівському кладовищі... Перед розстрілом усіх роздягнули догола й побили... Після розстрілу німці присипали всіх тонким шаром землі».

По-перше, завважмо, що в ноті не йдеться про якийсь яр чи то яри, а місцем поховання виразно названо жидівське кладовище.

По-друге, ця офіційна нота Інформбюро Наркомінделу вказує, що вбивцями були німці, а не українці або українська поліція.

По-третє — йдеться в ній, — головними жертвами німців були українці, а про жидів згадано на третьому місці.

Важко припустити, що у цьому був якийсь вияв антисемітизму. Адже тоді головою Совінформбюро був жид Соломон Лозовський, головою Інформбюро Наркомінделу — палка жидівська патріотка, дружина Молотова Поліна Жемчужна (вона ж Перла Карп). Зрештою, під час війни московське радіо не цуралося передавати сіоністичний гімн «Гатіква», а уряд СРСР масово нагороджував жидів орденами і зірками Героя Радянського Союзу.

Мабуть, найважливіше те, що у масових російськомовних виданнях цієї ноти немає згадки про Бабин Яр або про «різню» в Києві чи на околиці міста. Радянська влада не боялася обдурювати наївний Захід, але не наважувалася аж так обдурювати своїх людей, серед яких було надто багато очевидців. Советська пропаганда намагалася в такий спосіб передусім спонукати Америку відкрити другий фронт в Європі, а, по-друге, убезпечитися на випадок, якщо німці розкриватимуть дедалі більше братських могил жертв НКВД, так як те вони робили у липні 1941 року у Львові.

... Винищення киян чи жидів у Бабиному Яру промовчали й комуністи-підпільники Києва на чолі з Володимиром Кудряшовим. Комуністичне підпілля у Києві мало тоді 250 законспірованих радіопередавачів і досить детально звітувало по радіо Великій землі, зокрема про німецький терор стосовно киян. Однак про винищення сотень тисяч людей у Бабиному Яру або десь у Києві вони чомусь не звітували, хоча їхній підпільний центр був на Лук'янівці, поряд з Бабином та Реп'яхівським ярами. ...

... 1993 року було зроблено перегляд документів підпілля в партійних архівах Інституту історії при ЦК Компартії України у Києві та московських архівах. Тоді Москва й не згадувала про Бабин Яр. У Києві переглянули всі документи на цю тему, а саме: дві теки щодо підпілля у Києві.

Перша з них становила 302 сторінки "звітів, доповідних записок організаційно-інструкторського відділу ЦК КП(б)У". Там знайдено одну сторінку, і то без дати, зі звіту про діяльність київського підпілля. Цей звіт, який видавався найправдоподібнішим, було виготовлено, мабуть, 1945 року. На цій сторінці стандартний післявоєнний опис винищення жидів зафіксовано десь у 65 словах. У другій теці було 187 сторінок таких матеріалів, з яких тільки одна сторінка про трагедію у Бабиному Яру. З контексту можна зробити висновок, що цю сторінку під заголовком «Громадяни й громадянки м. Києва» більшовицьке підпілля надрукувало наприкінці вересня 1943 року. У ній читаємо:

"Хто з киян не знає про німецькі гестапівські справи в "Бабиному Яру". Скільки сотень тисяч загинуло там мешканців Києва за два роки панування німецьких "визволителів". Кривава рука німецького гестапо замучила більше половини населення Києва".

... У першому числі чільного часопису бандерівського підпілля у Києві "Ідея і чин" у статті "Герої наших днів" автори перелічили всі втрати українських націоналістів до листопада 1942 року, включивши навіть мельниківців разом з поетесою Оленою Телігою. Проте й вони ні словом не згадали про знищення 100 000 киян у Бабиному Яру або додаткових 95 000 жертв в інших частинах Києва.

Делегація мельниківців до "столиці України та княжого города" Києва на чолі з професором Краківського університету Володимиром Кубійовичем описала свій побут у Києві наприкінці жовтня 1941 року в низці статей у тижневику "Краківські вісті". Там, зокрема, згадувалося, що "жидів вивезено за місто". Один з тодішніх свідків Ярослав Гайвас (з 1955 р. в Америці) досі мовчить про побачене — певне, зі страху перед нашими "всемогутніми відвічними сусідами". У 10-томній "Енциклопедії українознавства" під редакцією проф. Кубійовича, виданій Науковим товариством ім. Шевченка в Парижі у 1955 - 89 роках, немає й згадки про Бабин Яр. Зате у англійській 5-томній версії "Encyclopedia of Ukraine", виданій 1988 р. Торонтонським університетом, Бабин Яр згадано як місце страти 3 000 жидів. Як загальне число інших жертв гітлерівців у Бабиному Яру подано 150 000.

Останніми роками Наукове товариство ім. Шевченка вирішило "виправити помилку" старої енциклопедії проф. Кубійовича. Редактором 11-го — доповнювального - тому, виданого українською мовою влітку 1995 р. в Мюнхені, став проф. Аркадій Жуковський з Парижа. Видавничі географічні

дані вказують, що стаття про Бабин Яр не могла бути об'єктивнішою. Кілька років тому у Франції та Німеччині видано закони, що забороняють сумніватися в масштабах жидівської катастрофи. У Німеччині стаття 130 передбачає за це від 3 місяців до 5 років ув'язнення, а штраф становить 30000 доларів.

НТШ у Парижі було ознайомлене з аерофотознімками та прив'язкою Бабиного Яру від 1991 року. Статтю про Бабин Яр доручено було написати Вікторові Коптілову з Києва, який 15 років працював у Франції для ЮНЕСКО, а тепер викладає у Державному інституті східних цивілізацій у Парижі. Щоб не потрапити до суду й не втратити роботи та пенсії, проф. В.Коптілов без жодних пояснень збільшив кількість жидівських жертв до 100 000, натомість промовчавши про українські жертви ЧеКа у Бабиному Яру. Загальну кількість загиблих визначив у 150 000 – 200 000 тис. Мабуть, це не випадково, бо коли 1992 року французький ревізіоністичний науковий місячник *Revue d'Histoire Revisioniste* опублікував статтю про перебільшені масштаби "різні" у Бабиному Яру, удокументовану аерофотознімками Києва, - редактора покарали матеріально, а видання закрили. А тим часом про історичну важливість аерофотознімків завважено у статті в "Нью Йорк Таймс" від 1989 року на тему злочинів НКВД над берегом Дніпра та в Катинському лісі Білорусі.

З аерофотознімків Києва на тоді ще не використовуваній частині православного цвинтаря (а тепер на терені телевежі й військового кладовища), видно низку свіжих могил — разом близько 2000 — здебільшого українських жертв гітлеризму. Другий, менший рядок могил (приблизно 500 жертв НКВД з весни 1944 р.), видно за парканом Сирецького концтабору. Ці могили віддалені на 200 метрів на захід від ярка Бабиного Яру, де поховано перед 1933 роком сотні тисяч жертв голодоморів і терору ЧК— НКВД. Кільканадцять років тому на місці Сирецького табору і братських могил було зведено Сирецький жилий масив.

Уривок з книги Михайла НІКІФОРУКА

«ЧИ БУЛО ЩОСЬ У БАБИНОМУ ЯРУ?»

«...Десятиліттями, аерофотозйомка використовується в археології як незамінний метод дослідження. За допомогою точного, аерофотографічного обладнання виявляються руїни древніх міст і цвинтарів, що були позабуті сторіччями. Аерофотозйомкою були виявлені навіть залишки затоплених грецьких міст. Аерофотографії з Національного Архіву у Вашингтоні були успішно використані при розслідуванні масового убивства НКВД 15 тисяч польських офіцерів, у 1939-1940 роках, у містечку Катинь під Харковом. Аерофотозйомка передмість Києва, включаючи Биківню, Білгородку і Дарницю виявляє тільки більш ранні, початку 30-х років, масові поховання жертв українського Голодомору 1932-1933 року та інші теж більш ранні поховання ОГПУ-НКВД. Таким чином, резонно було б очікувати аерофотографічні докази незрівнянно набагато більшої братської могили на 250 тисяч чоловік у Бабиному Яру.

Національні Архіви у Вашингтоні містять більше одного мільйона ста тисяч аерофотографій. З яких більше 600 аерофотографій Києва і його передмість, включаючи Бабин Яр. Усі ці фотографії були зроблені під час більш ніж 20 повітряних обльотів даної території. Перші фотографії були зроблені о 12 годині 30 хвилин 17 травня 1939 року. Ці фотографії виявляють навіть такі деталі, як автомашини, і тіні від ліхтарних стовпів на вулицях Києва. Кожен кущ або маленьке деревце виразне видні на схилах і на дні яру Бабиного Яру. Останні аерофотозйомки Бабиного Яру були зроблені в червні 1944 року, це вже через дев'ять місяців після захоплення Києва більшовицькими військами. Послідовні серії аерофотографій показують, що рослинність і ґрунт Бабиного Яру і його околиць зовсім залишалися недоторканими за увесь час дворічної німецької окупації. Якщо порівняти ранні і більш пізні фотографії, то можна легко ідентифікувати навіть ті ж самі дерева, що підросли за цей час. На послідовних знімках, зроблених з 1939 по 1944 рік, не виявлено жодних слідів не тільки людської, але навіть тваринної діяльності на досліджуваній площі яру Бабиного Яру і його околиць.

«БАБИН ЯР: РЕАНІМАЦІЯ ГОЛОКОСТУ І ПРИВАТИЗАЦІЯ УКРАЇНИ»

«Наприклад, в авторитетному видавництві «Брейт Лохамей хагетот» у Тель-Авіві 1993 року було видано книжку «Катастрофа (Шоа) і рух опору», де у розділі «Остаточне вирішення жидівського питання» серед місць масового знищення жидів німцями під час Другої світової війни Бабин Яр у Києві навіть не згадується. Чому так сталося? Про це, очевидно, краще знають видавці, а нам не випадає плутатись у здогадках. Однак важко повірити, що це трапилося випадково, через недогляд. Можна припустити, що зарахування Бабиного Яру до місць жидівської «катастрофи» поставило б під сумнів увесь голокост, який у світі вже сприймається як новітній міф ізраїльських пророків».